

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Barbora Němcová

Postavení jednotlivce v řízení před Soudním dvorem EU

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlášení

*„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Postavení jednotlivce v řízení před Soudním dvorem EU* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“*

Ve Frýdku-Místku dne 29. března 2016

.....

Poděkování

„Touto cestou bych ráda poděkovala panu doc. JUDr. Václavu Stehlíkovi, LL.M. Ph.D. za odborné vedení a jeho cenné rady a připomínky, které byly přínosem pro mou práci. Poděkování také náleží mé rodině, která mě podporovala po celou dobu mého studia.“

Obsah

Seznam zkratk	6
Úvod	7
1 Jednotlivec v právu EU	9
1.1 Jednotlivec jako účastník řízení.....	10
2 Žaloba na neplatnost	12
2.1 Obecně k žalobě na neplatnost.....	12
2.2 Aktivní legitimace.....	13
2.3 Aktivní legitimace nepriviligovaných žalobců	14
2.3.1 Žaloba jednotlivce proti aktu přímo jemu určenému	14
2.3.2 Žaloba jednotlivce proti aktu přímo určenému jinému subjektu.....	15
2.3.3 Žaloba jednotlivce proti právním aktům s obecnou působností.....	18
2.4 Žaloba na neplatnost rozhodnutí přijatého v oblasti SZBP	19
2.5 Komparace s českou právní úpravou	21
2.6 Shrnutí.....	22
3 Žaloba na nečinnost	23
3.1 Obecně k žalobě na nečinnost.....	23
3.2 Pasivní legitimace	24
3.3 Aktivní legitimace.....	25
3.3.1 Privilegovaní žalobci	25
3.3.2 Neprivilegovaní žalobci.....	25
3.4 Komparace s českou právní úpravou	26
3.5 Shrnutí.....	27
4 Žaloba na náhradu škody způsobenou EU	29
4.1 Obecně k žalobě na náhradu škody způsobenou EU	29
4.2 Pasivní legitimace	33

4.3	Aktivní legitimace.....	33
4.4	Komparace s českou právní úpravou	33
4.5	Shrnutí.....	34
5	Spor mezi zaměstnancem EU a EU	35
5.1	Jednotlivec jako zaměstnanec EU ve sporu s EU	35
5.2	Shrnutí.....	36
6	Rozhodčí doložka	37
6.1	Komparace s českou právní úpravou	39
6.2	Shrnutí.....	40
7	Námítka protiprávnosti	41
7.1	Obecně k námitce protiprávnosti	41
7.2	Aktivní legitimace.....	42
7.3	Shrnutí.....	43
8	Řízení o předběžné otázce.....	44
8.1	Obecně k předběžné otázce.....	44
8.2	Oprávnění v. povinnost soudu	46
8.3	Rozhodnutí.....	48
8.4	Účastníci řízení	48
8.5	Zrychlené a naléhavé řízení	49
8.6	Shrnutí.....	50
	Závěr	51
	Použité zdroje.....	53
	Abstrakt/Summary	59
	Klíčová slova/Keywords	59
	Přílohy	60

Seznam zkratk

ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli

ESD – Evropský soudní dvůr

EU – Evropská unie

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

EURATOM – Evropské společenství pro atomovou energii

SES – Smlouva o založení Evropského společenství

SEU – Smlouva o Evropské unii

ES – Evropské společenství

BFR – belgický frank

GATT – Všeobecná dohoda o clech a obchodu

Úvod

Evropská unie je soudobým unikátem mezi mezinárodními organizacemi ve světě. Pro žádnou jinou z organizací moderního mezinárodního práva není typická tak organizovaná struktura, jako právě pro Unii. Ne náhodou ji lze přirovnat ke struktuře samotného státu. Evropská unie, jakožto subjekt *sui generis*, je společenstvím jednak států, tak také občanů Unie, nicméně oproti státu, kde lze brát jako základní jednotku občana, tedy jednotlivce, Evropská unie v mnohém upřednostňuje před jednotlivcem členské státy jako celek. Patrné je to také ve valné většině publikací, týkající se evropského práva nebo EU. Přímo jednotlivcům, a především jejich postavení v jednotlivých řízeních Soudního dvora EU, se publikace věnují spíše jen okrajově a tomuto tématu se v porovnání dostává velmi malé pozornosti.

Cílem diplomové práce je analýza postavení jednotlivce v rámci jednotlivých řízení před Soudním dvorem EU, ve smyslu rozboru právní úpravy stanovující podmínky jednotlivcům, za nichž se mohou stát účastníky jednoho z řízení. V některých řízeních je postavení jednotlivce jakožto účastníka řízení silně omezováno splněním podmínek stanovených Smlouvou o fungování EU a také množstvím podmínek, které v průběhu několika desítek let vytvořila praxe Soudního dvora EU. Práce by tak dále měla poukázat na problémové části textu smluv a judikatury, týkající se tohoto tématu, a na to, zda jsou možnosti jednotlivce domáhat se svých práv touto cestou dostačující.

Protože postavení jednotlivce v jednotlivých řízeních před evropskými soudy je výsledkem mnohaletého vývoje právní úpravy, je časové zakotvení práce prakticky od počátků evropské integrace až po dnešní dobu s důrazem na některé významné změny, které se vyskytly např. s přijetím Lisabonské smlouvy.

Práce je členěna do osmi kapitol. První kapitola se zabývá samotným pojmem „jednotlivec“ a vymezením tohoto termínu v evropském právu. Je brána jako základ a podkladový prvek pro další kapitoly. Dále se práce zabývá postavením jednotlivce v jednotlivých řízeních Soudního dvora EU, přičemž jsou tato řízení za sebou členěna v logické návaznosti. Druhá a třetí kapitola tedy zahrnují řízení týkající se žaloby na neplatnost a žaloby na nečinnost. V obou případech tyto žaloby směřují proti porušení Smluv orgány EU, jak jejich konáním, tak také opomenutím konat. Čtvrtá kapitola se zabývá nárokem jednotlivce na náhradu škody, která mu vznikla právě protiprávním jednáním orgánu EU. V páté části práce je postavení jednotlivce před Soudním dvorem EU rozebráno z pozice zaměstnance EU jako účastníka řízení, který se dostal do sporu s jednou z institucí Unie.

Následující kapitola se věnuje řízení na základě rozhodčí doložky, uzavřené mezi jednotlivcem a EU. Poslední dvě části se zaměřují na postavení jednotlivce, který se účastní řízení před Soudním dvorem EU nepřímo, a to v rámci řízení, týkající se námítky protiprávnosti, neboli neaplikovatelnosti, a předběžné otázky.

Každá kapitola je koncipována tak, že na jejím počátku je čtenář seznámen s řízením před Soudním dvorem EU z obecného hlediska a teprve poté je pozornost věnována samotnému postavení jednotlivce v daném řízení. Jsem si vědoma toho, že každá kapitola by si zasloužila zpracování minimálně v rozsahu další diplomové práce či dokonce obsáhlejšího díla, ovšem z důvodu vymezeného rozsahu a především účelu práce jsem byla nucena k užšímu zaměření kapitol. Na konci každé části je předneseno krátké shrnutí a tam, kde je to pro práci přínosné, je součástí kapitoly taktéž komparace s českou právní úpravou. Text je doplněn také o odkazy na přílohy práce, které jsou její součástí, a které mají spíše doplňkový charakter a slouží tak především jako zajímavost pro čtenáře.

Při zpracování tématu jsem využívala knižních zdrojů a to jak české tak zahraniční literatury. Jednalo se především o díla, která jsou obecněji zaměřena, pojednávající tedy celkově o evropském právu či EU. Pouze v kapitole zabývající se předběžnou otázkou jsem vycházela zvláště z tvorby autorů pana docenta Václava Stehlíka a pana doktora Michala Bobka, jejichž díla se úzce zabývají danou problematikou. Dále jsem také vycházela z časopiseckých a internetových zdrojů. Převážnou část pramenů tvoří pak právní předpisy a především judikatura Soudního dvora EU, která se pro toto téma jeví jako nepostradatelná.

1 Jednotlivec v právu EU

Na počátku evropské integrace se mělo za to, že Evropská společenství vystupují především jako seskupení ekonomického charakteru, jejichž prioritním cílem bylo vytvoření společného trhu mezi smluvními stranami. Všechna tři Společenství, totiž Evropské společenství uhlí a oceli, Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii, byla vytvořena v intencích mezinárodního práva, vznikla tedy cestou obvyklou pro založení jakékoliv mezinárodní organizace. Avšak již původní Smlouva, Smlouva o založení ESUO, obsahovala od počátku prvek zcela neznámý v mezinárodním právu – element supranacionality, tedy nadstátnosti. Právě otázky týkající se povahy supranacionality ve vazbě na jejich účinky vůči jednotlivcům v rámci Společenství setrvaly, až na některé výjimky, mimo přímou pozornost orgánů Společenství. Za zlomový okamžik v této věci považujeme dnes již téměř legendární rozhodnutí ESD ve věci *Van Gend en Loos*.¹ V relaci k jednotlivcům bylo nejdůležitější rozpracování doktríny přímého účinku, která za určitých předpokladů znamenala možnost pro soukromé osoby dovolávat se svých práv, která bezprostředně vyplývají z právních norem Společenství přímo před vnitrostátními soudy členských států. Ovšem ne každá norma evropského práva má vlastnosti přímého účinku, tedy ne všechna ustanovení evropského práva jsou způsobilá přímo zakládat práva, kterých se jednotlivec může bezprostředně dovolávat u vnitrostátních soudů. V takových případech realizace práv jednotlivců probíhá na unijní úrovni, kdy evropské právo stanovuje jednotlivci několik prostředků pro ochranu jeho práv.²

Pro účely této práce je důležité vymezit samotný pojem „jednotlivec“. Za jednotlivce jsou obecně považovány jak fyzické, tak právnické osoby soukromého práva. Právo Evropské unie (dále jen „EU“) se však obecně civilistickým pojmům „právnická a fyzická osoba“ spíše vyhýbá. Soudní dvůr EU často užívá ve své judikatuře neurčitější pojmy, jako je hospodářský subjekt, podnik nebo právě pojem jednotlivec. Základním předpokladem pro to, aby mohlo být s jednotlivci zacházeno, jako s účastníky soudního řízení, je právní subjektivita. Jedná se však o právní subjektivitu dle komunitárního práva, která se nemusí nutně v konkrétních případech ztotožňovat se subjektivitou dle národního práva určitého členského státu. Tímto není vyloučeno, že účastníkem řízení se může stát subjekt, který nemá právní subjektivitu dle

---

¹ C-26/62 *Van Gend en Loos* [1963] ECR 1.

² ŠÍŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 25-33.

národního předpisu, musí však prokázat vlastnosti, které tvoří základy takové subjektivity, především schopnost samostatně jednat a za své jednání nést odpovědnost.³

1.1 Jednotlivec jako účastník řízení

Unijní právo neobsahuje definici pojmu účastník, jednotliví autoři tedy mohou na základě národních právních zvyklostí při vymezení tohoto pojmu postupovat různě a zahrnout pod něj různé skupiny osob. Paul Lasok tvrdí, že účastníkem řízení před soudy EU je subjekt, o jehož právech nebo povinnostech je v řízení rozhodováno, nebo v přísně procesním významu se jedná o subjekt, který je oprávněn účastnit se řízení, nemusí však nezbytně jít o osobu, o jejichž právech a povinnostech je rozhodováno.⁴

V souvislosti se specifickou podobou řízení před Soudním dvorem EU zakotvuje evropské právo povinné zastoupení všech účastníků, včetně účastníků vedlejších. Důvodem je zajištění vysoké úrovně argumentů a zamezení podávání nepromyšlených nebo nedostatečně připravených návrhů na zahájení řízení. Tato povinnost platí jak pro písemnou, tak také ústní část řízení. Jednotlivci musí být v řízení před Soudním dvorem EU zastoupeni advokátem, jenž je oprávněn k výkonu advokacie dle národního práva některého členského státu nebo jiného státu, který je stranou dohody o Evropském hospodářském prostoru. V zájmu nezávislosti nemůže advokát hájit sám sebe ani zastupovat právnickou osobu, v níž vykonává řídicí funkci. Je tedy nezbytné, aby v případě, že účastníkem řízení bude advokát, byl zastoupen jiným advokátem.⁵ Termín advokát má pouze zdůrazňující funkci, nezakotvuje tedy konkrétně, z jaké profesní skupiny v rámci právnické profese má právník pocházet. Jednotlivci mají možnost zvolit si zástupce pro řízení také z jiného členského státu než státu, kterého jsou státními příslušníky. Kromě advokátů mají fyzické a právnické osoby možnost být zastoupeny rovněž vysokoškolskými učiteli, kteří jsou státními příslušníky členského státu a jimž právní řád tohoto státu přiznává právo vystupovat před soudy.⁶

V případech žaloby na neplatnost, žaloby na nečinnost, mimosmluvní odpovědnosti Unie za škodu a v případě řízení na základě rozhodčí doložky je příslušný rozhodovat Tribunál. V případě sporu mezi zaměstnancem EU a EU je příslušný k vydání rozhodnutí stále ještě Soud pro veřejnou službu. V případě rozhodnutí o předložené předběžné otázce je příslušný

---

³ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2013, s. 59.

⁴ LASOK, Paul. *The European Court of Justice: Practice and Procedure*. London : LexisNexis UK, 1994, s. 57.

⁵ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2013, s. 443.

⁶ TICHÝ, Luboš. In TICHÝ, Luboš, ARNOLD, Rainer, ZEMÁNEK, Jiří, KRÁL, Richard, DUMBROVSKÝ, Tomáš. *Evropské právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 283 – 284.

Soudní dvůr a v případě žaloby na neaplikovatelnost aktu bude příslušný ten z unijních soudů, před nímž bude řízení vedeno.

2 Žaloba na neplatnost

2.1 Obecně k žalobě na neplatnost

Žaloba na neplatnost má pro právo EU zcela zásadní význam. Slouží především k zajištění, aby sekundární právo bylo v souladu se zakládacemi smlouvami a dalšími prameny primárního práva. Základem této žaloby je čl. 263 SFEU. Patří mezi tzv. sporná řízení. Žaloby pochází z uplatnění nároků, které plynou z práva EU vůči žalovanému, jenž toto právo popírá.⁷ Účelem tohoto řízení je prohlásit rozhodnutím Soudního dvora sekundární unijní akt za neplatný. Soudní dvůr v zásadě tedy nedisponuje jinými pravomocemi, jako kupříkladu napadený akt změnit, či jej nahradit aktem jiným,⁸ případně příslušné instituci EU adresovat jiný příkaz (např. zaplacení peněžní částky jako náhrady).⁹ V souvislosti s tímto je vhodné uvést pravomoc Soudního dvora zakotvenou v čl. 264 odst. 2 SFEU: „*Soudní dvůr Evropské unie však uvede, považuje-li to za nezbytné, ty účinky aktu prohlášeného za neplatný, které jsou nadále považovány za zachované.*“

Již výše zmiňovaný čl. 263 SFEU uvádí, které akty lze žalobou na neplatnost napadnout. Článek hovoří o přezkoumávání legality aktů institucí EU, z čehož lze dovodit, že se žaloba na neplatnost vztahuje pouze na sekundární právo, nikoliv na právo primární. Přezkumu na základě tohoto článku nepodléhají tedy zakládací smlouvy, jejich protokoly, dodatky, změny či přílohy, ani smlouvy o přistoupení nových členů nebo obecně mezinárodní smlouvy uzavřené Unií. Aby bylo možno provést soudní přezkum legality aktu, musí splňovat **základní podmínky** a to kumulativně:¹⁰

- a) musí být přijat institucemi EU při výkonu jejich pravomocí,
- b) musí se jednat o akt závazný,
- c) musí zakládat právní účinky vůči třetím stranám a
- d) musí se jednat o akt konečný.¹¹

---

⁷ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 404.

⁸ 34/86 *Council v Parliament* [1986] ECR 2155.

⁹ C-199/91 *Foyer Culturel du Sart-Tilman v Commission* [1993] ECR I-2667, bod 17.

¹⁰ V případě, že pouze část aktu splňuje výše stanovené podmínky, je možno daná ustanovení od aktu jako celku oddělit a pouze tuto část aktu podrobit soudnímu přezkumu platnosti.

¹¹ SIMAN, Michael, SLAŠŤAN, Miroslav. *Súdny systém Európskej únie*. 3. vydání. Bratislava: Euroiuris - Európske právne centrum, 2010, s. 412.

O důvodech žaloby pojednává Soudní dvůr EU ve smyslu aktivní legitimace. Důvody neplatnosti spočívají v hmotném právu, kdežto důvody nepřipustnosti žaloby spočívají v procesním právu, tedy v nedostatku procesních podmínek. V případě nepřipustnosti Soud žalobu odmítá, kdežto v případě neexistence hmotněprávních důvodů ji zamítne. **Důvody neplatnosti** vycházejí z francouzského správního procesu,¹² a jak stanovuje druhý pododstavec čl. 263 SFEU, můžeme je rozdělit do čtyř kategorií:

- a) nedostatek příslušnosti,
- b) porušení podstatných formálních náležitostí,
- c) porušení Smluv nebo jakéhokoli právního předpisu týkající se jejich provádění,
- d) zneužití pravomoci.

Poslední pododstavec čl. 263 SFEU stanovuje **dvouměsíční lhůtu** pro podání žaloby, která počíná běžet podle okolností ode dne vyhlášení příslušného aktu, ode dne oznámení aktu navrhovateli nebo ode dne, kdy se o daném aktu navrhovatel dozvěděl. Z důvodu vzdálenosti žalobce k Soudnímu dvoru je možno tuto lhůtu prodloužit na základě procesních předpisů o dodatečnou procesní lhůtu upravenou pro jednotlivé členské státy zvláštním rozhodnutím.

Důležité je také zmínit, že podobně jako v českém právu, tak také v evropském právu je rozlišována neplatnost a nicotnost právních aktů. V evropském právu se však toto rozdělení objevuje pouze v právní praxi a není zachyceno v žádné právní úpravě. Případy, kdy ESD bude deklarovat nicotnost aktu, jsou však naprosto výjimečné. Týkají se pouze situací, kdy právní akt trpí takovými vadami, které jsou zásadní a zcela zjevné. Z procesněprávního hlediska podstatné, že nicotné akty nemůže jednotlivec úspěšně napadnout žalobou na neplatnost, poněvadž taková žaloba by byla odmítnuta jako nepřipustná. Pro žalobce to pak znamená, že ačkoli bude věcně úspěšný, napadený akt bude označen za nicotný, nebude mít nárok na úhradu nákladů řízení.¹³

2.2 Aktivní legitimace

Aktivně legitimované osoby, tedy žalobce, v rámci žaloby na neplatnost můžeme rozdělit do tří skupin:¹⁴

---

¹² TICHÝ, Luboš. In TICHÝ, Luboš, ARNOLD, Rainer, ZEMÁNEK, Jiří, KRÁL, Richard, DUMBROVSKÝ, Tomáš. *Evropské právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 378.

¹³ PETR, Michal. Přezkum platnosti pramenů komunitárního práva z hlediska jednotlivce. *Právní rozhledy*, č. 7, 2006, s. 237.

¹⁴ Někteří autoři tyto žalobce rozdělují pouze do dvou skupin, tedy na privilegované a neprivilegované žalobce, přičemž se mnohdy rozcházejí v zařazení Evropské centrální banky, Účetního dvora a Výboru regionů do jedné

- a) privilegovaní žalobci,
- b) semiprivilegovaní žalobci,
- c) neprivilegovaní žalobci.

Mezi **privilegované žalobce** se zahrnují členské státy, Evropský parlament, Rada a Komise. Jsou oprávněni podat žalobu bez dalšího, aniž by byli povinni prokazovat zájem na věci.¹⁵ Evropský parlament však toto postavení získal až mnohem později, v souvislosti s jeho postupným prohlubováním pravomoci v integračním procesu, přesněji tedy až Smlouvou z Nice.¹⁶

Pod **semiprivilegované žalobce** se řadí Účetní dvůr, Evropská centrální banka a Výbor regionů, který byl mezi tyto žalobce zahrnut až Lisabonskou smlouvou. Tito žalobci mohou podat žalobu na neplatnost pouze k ochraně svých práv. Například v případě, kdy bude nesprávně zvolen právní základ pro přijetí daného aktu a v souvislosti s procedurou jeho přijímání bude mít dotčený orgán méně pravomocí.¹⁷

Poslední skupinou jsou **neprivilegovaní žalobci**, tedy fyzické a právnické osoby, které mohou, tak jak stanovuje Smlouva,¹⁸ podat žalobu proti aktům, které jsou jim určeny nebo které se jich bezprostředně a osobně dotýkají, či proti právním aktům s obecnou působností, které se jich bezprostředně dotýkají a nevyžadují přijetí prováděcích opatření.

2.3 Aktivní legitimace neprivilegovaných žalobců

2.3.1 Žaloba jednotlivce proti aktu přímo jemu určenému

Situace, kdy jednotlivec podává žalobu proti „vlastnímu“ rozhodnutí, nepřináší žádné podstatné nejasnosti. Typickým příkladem může být žaloba proti rozhodnutí Komise v oblasti ochrany hospodářské soutěže, jež je adresováno firmě, která zneužívá svého dominantního postavení na trhu.¹⁹

---

z těchto skupin. Profesor Tichý jej zařazuje mezi privilegované žalobce se zvláštním postavením, dvojice autorů docent Slašťan a doktor Siman jej zařazují do neprivilegovaných žalobců. Autoři se však vždy shodnou na zvláštním postavení těchto subjektů ať už v jedné či druhé skupině, proto pro potřeby své diplomové práce budu užívat rozdělení těchto subjektů do tří kategorií.

¹⁵ HAMULÁK, Ondřej, STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie. Ústavní základy a soudnictví*. Praha: Leges, 2011, s. 145.

¹⁶ Do přijetí Smlouvy z Nice spadal Evropský parlament do skupiny semiprivilegovaných žalobců.

¹⁷ HAMULÁK, Ondřej, STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie. Ústavní základy a soudnictví*. Praha: Leges, 2011, s. 145.

¹⁸ Čl. 263 odst. 4 Smlouvy o fungování Evropské unie (konsolidované znění), Úřední Věstník EU, C 83, ze dne 30. 3. 2010 (dále jen „SFEU“).

¹⁹ ŠLOSARČÍK, Ivo, KASÁKOVÁ, Zuzana. *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013, s. 165.

2.3.2 Žaloba jednotlivce proti aktu přímo určenému jinému subjektu

Čl. 263 odst. 4 SFEU jasně stanovuje, že akt, který je předmětem této žaloby, se musí jednotlivce bezprostředně a osobně dotýkat. Je tedy zapotřebí zkoumat na jedné straně postižení osobní a na druhé straně postižení jednotlivce bezprostřední, přičemž obě podmínky musí být splněny kumulativně. O bezprostřední dotčení se jedná tehdy, je-li zasaženo do oblasti zájmů jednotlivce samotným právním aktem nikoli pouze následky takového právního aktu.²⁰ Podmínka osobního dotčení nebyla až tak jednoznačná a Soudní dvůr ji vykládá poměrně restriktivně.

Základním rozhodnutím se stal **případ Plaumann**. Dovoze klementinek firma Plaumann&Co. se v tomto případě domáhala zrušení rozhodnutí Komise, kterým se zamítlo Spolkové republice Německo pozastavení dovozního cla na klementinky ze třetích zemí. Přestože adresátem rozhodnutí bylo Německo, firma Plaumann argumentovala, že jakožto profesionální dovozce ovoce je tímto rozhodnutím také dotčen a vystupovala tak jako neprivilegovaný žalobce. Evropský soudní dvůr však v tomto případě jasně **definoval pojem „osobní dotčení“**, kdy uvedl, že: *„Jiné osoby, než kterým je rozhodnutí určeno, mohou tvrdit, že se jich osobně dotýká pouze tehdy, pokud jsou dotčným rozhodnutím zasaženy z důvodu určitých vlastností, které jsou pro ně zvláštní, nebo faktické situace, která je vymezuje vzhledem ke všem ostatním osobám, a tím je individualizuje způsobem obdobným tomu, jakým by byl individualizován adresát rozhodnutí.“* Tzv. Plaumannův test, který byl v praxi ESD aplikován i později, byl kritizován pro svůj příliš restriktivní charakter. Pro naplnění Plaumannova testu nepostačoval totiž pouze vztah jedince k dané právní normě, která měla být předmětem žaloby na neplatnost, ať už tento vztah byl jakkoli intenzivní. Klíčovou roli zde hrála uzavřenost skupiny tzv. „neadresátů“.

Jedním z případů, kdy ESD aplikoval Plaumannův test ve prospěch žalobců je mj. rozhodnutí **Piraiki-Patraiki**.²¹ Osobní a bezprostřední dotčení odůvodnil Soud tím, že žalobci byli účastníky konkrétních smluv, z nichž měli plnit svým klientům, což jim však vydaným rozhodnutím bylo de facto znemožněno. Obecně lze říci, že locus standi bude dán zásadně tehdy, kdy rozhodnutí se zpětnými faktickými účinky postihuje již založené právní vztahy.

Napětí v otázce striktní aplikace locus standi jednotlivců a kritika Plaumannova testu se projevila i v případech Union de Pequenos Agricultores a Jégo-Queré.

²⁰ TICHÝ, Luboš. In TICHÝ, Luboš, ARNOLD, Rainer, ZEMÁNEK, Jiří, KRÁL, Richard, DUMBROVSKÝ, Tomáš. *Evropské právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 377.

²¹ 11/82, *SA Piraiki-Patraiki & Co. v. Commission* [1985] ECR 207.

Klasickým příkladem, kdy bude možno napadnout rozhodnutí určené jiné osobě než adresátovi, je **kauza Toepfer**.²² Jednalo se o případ, kdy obchodníci s obilím požádali příslušné německé úřady o licenci na dovoz obilí v době, kdy se ještě neuplatňoval dovozní poplatek. Úřady však jejich podané žádosti odmítly. Komise vydala rozhodnutí o zavedení poplatku 2. října 1963, tedy den poté, kdy obchodníci požádali o licenci. I když nebylo rozhodnutí určeno přímo obchodníkům, Evropský soudní dvůr stanovil, že dopadlo výhradně na zmíněné žadatele o licenci, což z této skupiny obchodníků vytvářelo **uzavřenou**, přesně identifikovanou skupinu dotčených osob, čímž jim byla potvrzena aktivní legitimace.

Zda může být nařízení obecné povahy předmětem žaloby na neplatnost, podané jednotlivcem, zkoumal Soudní dvůr v **případu Codorníu**.²³ Jednalo se o nařízení, které vyhrazovalo užití pojmu „crémant“ k označování šumivých vín, jež pocházely z Francie či Lucemburska. Avšak španělský výrobce šumivých vín již dlouhodobě užíval k označení svých výrobků kombinovanou ochrannou známku „Gran Crémant de Codorníu“ a u ESD se domáhal zrušení části nařízení, které mu takovéto označení zakazovalo. Ačkoliv se jednalo o nařízení, které svou povahou a svou působností bylo legislativním aktem a vztahovalo se na všechny obchodníky obecně, nelze za těchto okolností vyloučit, že se může takovéto nařízení některého z nich osobně dotýkat. Španělský obchodník se v tomto případě dostal do takového postavení, které je odlišné od ostatních osob, neboť jej vylučuje z užívání jeho ochranné známky. I když se jednalo o určitou liberalizaci přístupu, ESD dal ve svých pozdějších rozhodnutích, především v případech UPA a Jégo-Quéré, jasně najevo, že podmínky, které se vyskytly v tomto případě je nutno považovat za výjimečné a i nadále je potřeba zkoumat jejich soulad s Plaumannovým testem.

Dalším zmíněným rozhodnutím je případ UPA a Jégo-Quéré. V případě **Unión de Pequeños Agricultores (UPA)**²⁴ odmítl ESD přiznat aktivní legitimaci španělskému sdružení výrobců olivového oleje, v souvislosti s podáním žaloby proti nařízení, jež mělo za následek změnu trhu s olivovým olejem v EU, která neprospívala především malým producentům komodity. ESD stanovil, že jelikož jednotlivci nejsou za těchto okolností, z důvodů podmínek stanovených ve čtvrtém pododstavci dnes již čl. 263 SFEU, oprávněni přímo napadnout obecně závazné akty Společenství, mohou v rámci okolností uplatnit neplatnost těchto aktů u soudu Společenství prostřednictvím procesní námítky, nebo přimět vnitrostátní soudy, které samy nemají oprávnění prohlásit tyto akty za neplatné, aby ESD položily předběžnou otázku.

²² 106-107/63, *Toepfer and Getreide-Import Gesellschaft v. Commission* [1965] ECR 405.

²³ C-309/89, *Codorníu SA v. Council* [1994] ECR 1853.

²⁴ C-50/00 P *Unión de Pequeños Agricultores v. Council* [2002] I-06677.

Názor ESD neovlivnila ani hrozba úpadku drobných farmářů, jež jsou členy UPA, v důsledku přijatých změn na základě daného nařízení. ESD konstatoval, že nelze absenci odpovídající vnitrostátní právní ochrany nahradit extenzí soudní ochrany na úrovni EU.²⁵ ESD se v otázce aktivní legitimace jednotlivců neřídil ani stanoviskem generálního advokáta, od něhož se odchýlil tedy v neprospěch jednotlivce. Jednalo se o stanovisko generálního advokáta F. G. Jacobse, jehož jádrem bylo právo jednotlivce na účinnou soudní ochranu. Jacobs shledával tehdejší právní úpravu nepříliš účinnou v ochraně práv jednotlivců a tak následně navrhl novou interpretaci termínu individuální dotčení, která měla garantovat jednotlivci větší ochranu jeho práv. Nicméně, jak již bylo řečeno, ESD se s tímto názorem neztotožnil.²⁶

V druhém již zmíněném případě **Jégó-Quéré**²⁷ ESD potvrdil svůj dosavadní postoj k přípustnosti žaloby na zrušení nařízení podanou jednotlivcem na základě čl. 230 odst. 4 SES (dnes čl. 263 odst. 4 SFEU). ESD zrušil rozsudek Soudu prvního stupně, jenž ve věci rozhodoval, a odmítl tímto nový výklad zmíněného ustanovení, o který se Soud prvního stupně pokusil.

Francouzská rybářská společnost Jégó-Quéré používala při svém podnikání síť, které byly v rozporu s nařízením Komise. Společnost tak podala k Soudu prvního stupně žalobu na zrušení ustanovení tohoto nařízení. Soud se v tomto případě pokusil přijmout novou definici požadavku individuálního zájmu žalobce, čímž by došlo k odchýlení od dosavadní rozhodovací praxe ESD. Soud v daném případě sice uvedl, že žalobce není individuálně dotčen, ale došel k závěru, že na procesní pravidla stanovená Smlouvou o ES, nemůže být ve světle Charty základních práv nadále nahlíženo jako na pravidla, jež zahrnují účinnou nápravu a která by dotčeným osobám poskytovala možnost napadnout zákonnost obecně aplikovatelných komunitárních aktů, které přímo dopadají na jejich právní situaci. Soud prvního stupně tak navrhl přehodnocení dosavadní striktní definice individuálního zájmu žalobce a rozhodl, že rybářská společnost Jégó-Quéré je aktivně legitimovaná k podání žaloby na zrušení daného nařízení.

---

²⁵ ŠLOSARČÍK, Ivo. Postavení neprivilegovaných subjektů v žalobě na neplatnost před soudy Evropské unie – současný stav, trendy a implikace pro Českou republiku – část I. [online] *Epravo.cz*, 17. 5. 2004, [cit. 19. 2. 2016] Dostupné na < <http://www.epravo.cz/top/clanky/postaveni-neprivilegovanych-subjektu-v-zalobe-na-neplatnost-pred-soudy-evropske-unie-soucasny-stav-trendy-a-implikace-pro-ceskou-republiku-cast-ii-26078.html> >

²⁶ WARD, Angela. *Judicial Review and the Rights of Private Parties in EC Law*, 2. kompl. opravené vydání. Oxford: Oxford University Press, 2007, s. 216.

²⁷ T-177/01 *Jégó-Quéré & Cie SA v. Commission* [2002] ECR II-2823.

Komise však proti tomuto rozhodnutí podala odvolání k ESD, který ve svém rozsudku potvrdil své původní stanovisko v této otázce. Opět zdůraznil, že jednotlivci, kteří z důvodu podmínek stanovených Smlouvou o založení Evropského společenství (dále jen „SES“) pro aktivní legitimaci k podání žaloby na neplatnost, nejsou oprávněni přímo napadnout obecně aplikovatelný komunitární akt, mohou v závislosti na okolnostech případu buď nepřímo tvrdit neplatnost takových aktů před soudy ES prostřednictvím procesní námitky, nebo tak učinit před vnitrostátní soudy a požádat soud položení předběžné otázky. Dále také ESD zdůraznil, že národní soudy jsou povinny vykládat a uplatňovat národní procesní předpisy týkající se výkonu práva na podání žaloby takovým způsobem, který jednotlivci umožní před soudy napadnout zákonnost rozhodnutí či jiného opatření, týkajícího se uplatnění obecně aplikovatelného komunitárního aktu na jejich osobu, a to na základě podání námítky neplatnosti takového komunitárního aktu. Každý členský stát je tak povinen zavést takový systém právních náprav a procesních pravidel, který zaručí respektování práva jednotlivců na účinnou soudní ochranu.²⁸

Podobné okolnosti nastaly i v případě **Roquette Frères**.²⁹ Francouzský výrobce izoglukózy se domáhal zrušení nařízení týkající se výrobních limitů izoglikózy, jež se ho dotýkalo. Roquette Frères byla jedinou společností na území Francie, která vyráběla izoglukózu. ESD však stanovil, že toto, byť částečně výjimečné, postavení nezaručovalo společnosti aktivní legitimaci, neboť jejich pozice jediného subjektu svého druhu, jim nezaručuje osobní a bezprostřední dotčení.

V novější judikatuře, v případě **T-Mobile**,³⁰ ESD stanovil, že okolnost, že by žalobce mohl mít osobní a bezprostřední zájem na zrušení rozhodnutí Evropské komise, jež v tomto případě zamítá stížnost žalobce, nemá takovou povahu, aby měl právo napadnout dané rozhodnutí. Dopis, kterým byla společnost informována Komisí o tom, že není v jejím úmyslu podat žalobu proti Rakouské republice, nemůže být brán jako právně závazný, tudíž se nemůže představovat napadnutelný akt, jenž může být předmětem žaloby na neplatnost.

2.3.3 Žaloba jednotlivce proti právním aktům s obecnou působností

Třetí případ, který uvádí Smlouva, je žaloba proti právním aktům s obecnou působností, které se jednotlivce přímo dotýkají a nevyžadují přijetí prováděcích opatření.

---

²⁸ Aktivní legitimace jednotlivců k podání žaloby na zrušení nařízení. [online] *KŠB INSTITUT*, 25. 8. 2004, [cit. 20. 2. 2016] dostupné na < <http://www.ksb.cz/cs/novinky-publikace/229/aktivni-legitimace-jednotlivcu-k-podani-zaloby-na-zruseni-narizeni> >

²⁹ 138/79, *SA Roquette Frères v. Commission* [2007] ECR I-1993.

³⁰ Rozsudek ze dne 22. února 2005, *Komise v. max-mobil*, C-141/02 P, Sb. rozh. s. I-1283.

Jedná se o kategorii, se kterou přichází nově až Lisabonská smlouva. Neprivilegovaní žalobci musí prokázat pouze bezprostřední dopad normy na jejich zájmy, nikoli však dopad individuální, na základě kterého by se jednotlivec vyčleňoval z masy ostatních subjektů, kteří by byli rovněž ovlivněni danou normou.³¹ Co se má na mysli pojmem „právní akt s obecnou působností, který nevyžaduje implementaci“, anglicky „regulatory act“, tedy nařizovací či regulatorní akt, však už primární právo nikde nedefinuje. Poměrně dlouhou dobu tak nebylo jasné, zda se tímto pojmem rozumí akty legislativní nebo spíše akty nelegislativní a tento problém tak byl předmětem mnohých úvah.³² S „rozlousknutím“ se čekalo až na Soudní dvůr EU. Tribunál se k tomuto problému vyjádřil ve věci **Inuit Tapiriit**,³³ kde stanovil, že pojem nařizovací akt zahrnuje všechny akty s obecnou působností, s výjimkou aktů legislativních. V souvislosti s tímto může být legislativní akt předmětem žaloby na neplatnost podané fyzickou či právnickou osobou pouze tehdy, jestliže se jí bezprostředně a osobně dotýká. Výklad pojmu potvrdil později také Soudní dvůr, kdy rozhodoval o kasačním opravném prostředku jemu podanému proti tomuto rozhodnutí.³⁴

Na pojem regulatory act je některými odborníky pohlíženo jako na nešťastný nápad.³⁵ Uvážíme-li, že účelem Lisabonské smlouvy mimo jiné je učinit právní systém Unie pro občany jasnější, bližší a srozumitelnější, tak se nově zavedený odstavec tomuto cíli zcela vyhýbá. Z důvodu absence definice tohoto pojmu zbývaly i mnohým odborníkům pouze spekulace o tom, co se má tímto termínem na mysli. Jaká zátěž to musí být pro „obyčejného“ občana?

2.4 Žaloba na neplatnost rozhodnutí přijatého v oblasti SZBP

V souvislosti s žalobou na neplatnost je také důležité zmínit prostředek přezkumu legality rozhodnutí, která byla přijata v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU, tedy dle čl. 275 SFEU ve spojení s čl. 263 odst. 4 SFEU.

---

³¹ CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. EU law: text, cases, and materials. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, 2015, s. 528.

³² O určité zamyšlení a pokus definovat regulační akt jako pojem se pokusil i např. profesor Ján Mazák, který se přiklonil k názoru, že pojem regulační akt v souvislosti s přípustnou žalobou na neplatnost se vztahuje jen na nelegislativní právní akty, konkrétně delegované a vykonávací nařízení, jako i rozhodnutí, která jsou všeobecně závazná. MAZÁK, Ján. Locus standi v konání o neplatnost': od Plaumannovho testu k regulačním aktom. *Právník*, č. 3, 2011, s. 227.

³³ Rozsudek ze dne 6. září 2011, *Inuit Tapiriit Kanatami a další v. Parlament a Rada*, T 18/10, Sb. rozh. s. II-5599.

³⁴ Rozsudek ze dne 3. října 2013, *Inuit Tapiriit Kanatami a další v. Parlament a Rada*, C-583/11 P.

³⁵ LEANERTS, Koen, DESOMER, Marlies. Towards a Hierarchy of Legal Acts in the European Union? Simplification of Legal Instruments and Procedures. *European Law Journal*. 2005, č. 11, s. 6

Přestože pilířová struktura Lisabonskou smlouvou zaniká, společná zahraniční a bezpečnostní politika se na základě hlavy V SEU³⁶ i nadále řídí specifickými pravidly a postupy. Soudní dvůr EU, až na výjimky, není příslušný³⁷ k přezkumu takových ustanovení a aktů přijatých na jejich základě. Jednou z výjimek je pak možnost Soudního dvora EU rozhodovat o žalobách na neplatnost, jež směřují proti rozhodnutím, kterými se stanoví omezující opatření vůči jednotlivcům, ať už fyzickým či právnickým osobám, přijatým Radou. Typickým příkladem vydání rozhodnutí stanovující omezující opatření jednotlivcům jsou opatření v rámci boje proti terorismu, např. zmrazení aktiv.³⁸

Jedním z přelomových případů v této věci byl rozsudek ESD ve spojených věcech **Kadi a Al Barakaat**.³⁹ Soudní dvůr tím, že zrušil nařízení rady, kterým došlo ke zmrazení prostředků Y. A. Kadiho a Al Barakaat Foundation rozhodl, že soudy Společenství jsou oprávněny k přezkumu opatření, přijatých Společenstvím, kterými se provádí rezoluce Rady bezpečnosti OSN. Nejdříve byl případ předložen k projednání Soudu prvního stupně, kdy žalobci podali žaloby na neplatnost daného nařízení, ve kterých tvrdili, že Rada nebyla oprávněna k přijetí předmětného nařízení a že dané nařízení porušilo několik jejich základních práv, především právo vlastnit majetek a právo na obhajobu. Soud však odmítl všechny žalobní důvody a ponechal nařízení v platnosti. Oba žalobci napadli tyto rozsudky u Soudního dvora kasačními opravnými prostředky. Ten věc projednal a konstatoval, že se Soud dopustil nesprávného právního posouzení, když dospěl k závěru, že soudy Společenství nejsou v zásadě příslušné k přezkumu vnitřní legality napadeného nařízení. Soudy Společenství jsou povinny zajišťovat v zásadě absolutní přezkum legality veškerých aktů Společenství z hlediska základních práv, která jsou součástí obecných zásad práva Společenství včetně těch aktů, které provádí rezoluce Rady bezpečnosti.

V dnešní době je tento prostředek ochrany stále častěji využíván a hraje velmi významnou roli.⁴⁰ Jedním z nejnovějších případů, kdy se jednotlivci domáhali touto cestou ochrany svých práv, byl případ ruské banky Sberbank, kterou zasáhlo rozhodnutí o

---

³⁶ Čl. 24 Smlouvy o EU.

³⁷ Čl. 275 SFEU.

³⁸ Tisková zpráva Soudního dvora ES č. 104/09. [online] *europa*, 30. 11. 2009, [cit. 23. 3. 2016] Dostupné na <http://europa.eu/rapid/press-release_CJE-09-104_cs.htm>

³⁹ Rozsudek ze dne 3. září 2008, *Yassin Abdullah Kadi a Al Barakaat International Foundation*, C-402/05 P a C-415/05 P, Sb. rozh. s. I-6351.

⁴⁰ Např. Případ zmrazení majetku Andrije Portnova poradce ukrajinského prezidenta Viktora Janukovyče, rozsudek ze dne 26. října 2015, *Andriy Portnov v. Rada*, T-290/14, nezveřejněno ve sbírce rozhodnutí; případ zmrazení aktiv íránské banky Mellat, která měla údajně podporovat kontroverzní íránský jaderný a raketový program, rozsudek ze dne 18. února 2016, *Rada v. Bank Mellat*, C-176/13 P, nezveřejněno ve sbírce rozhodnutí.

omezujících opatření udělených vůči Rusku v souvislosti s nepříznivou situací na Ukrajině.⁴¹ V této věci doposud nebylo ještě rozhodnuto.⁴²

2.5 Komparace s českou právní úpravou

Institut žaloby na neplatnost nalezneme také v českém právním řádu, který nabízí dvě možnosti, jak se může jednotlivec bránit proti aktům orgánů státu a to v právu ústavním a správním. Správní právo stanovuje systém opravných prostředků proti rozhodnutím správních orgánů, které jsou zakotveny ve správním řádu.⁴³ Až poté, kdy osoba, jež se cítí být zkrácena na svých právech daným rozhodnutím, vyčerpá řádné opravné prostředky, může podat žalobu ke správnímu soudu.⁴⁴ Žalobu může podat ten, kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím správního orgánu, a to buď přímo samotným rozhodnutím, nebo k této situaci došlo v důsledku porušení práv při vedení správního řízení.⁴⁵ Dále soudní řád správní umožňuje jednotlivci podat žalobu na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, který není rozhodnutím a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo přímo proti němu zasaženo.⁴⁶ Jednotlivec má také možnost podat žalobu na zrušení opatření obecné povahy nebo jeho části.⁴⁷

Jestliže ani v rámci správního soudnictví nedojde k nápravě, je jednotlivec oprávněn podat stížnost k Ústavnímu soudu. Toto právo zakotvuje zákon o Ústavním soudu, který uvádí, že fyzická či právnická osoba je oprávněna podat ústavní stížnost, jestliže tvrdí, že pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byla účastníkem, popř. opatřením či jiným zásahem orgánu veřejné moci, bylo porušeno její ústavně zaručené základní právo nebo svoboda.⁴⁸ Zvláštní význam ústavní stížnosti však tkví v tom, že spolu s ní může jednotlivec také podat návrh na zrušení zákona či jiného právního předpisu,⁴⁹ nebo jeho jednotlivých ustanovení, jejichž uplatněním nastala skutečnost, jež je předmětem stížnosti, pokud z tvrzení stěžovatele vyplývá, že jsou v rozporu s ústavním zákonem, případně zákonem, jestliže jde o

---

⁴¹ Ruská Sberbank si stěžuje u soudu EU kvůli západním sankcím [online] *Lidovky*, 24. 10. 2014, [cit. 23. 3. 2016] Dostupné na < http://byznys.lidovky.cz/ruska-sberbank-si-stezuje-u-soudu-eu-kvuli-zapadnim-sankcim-pq3-/firmy-trhy.aspx?c=A141024_110825_firmy-trhy_pave >

⁴² T-732/14 *Sberbank of Russia v. Rada* – projednávaná věc.

⁴³ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴ § 68 odst. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁵ § 65 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁶ § 82 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁷ § 101a zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸ § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹ Graf č. 2 přílohy.

jiný právní předpis.⁵⁰ Bez vztahu ke konkrétnímu rozhodnutí či zásahu orgánu veřejné moci není jednotlivec oprávněn podat návrh na zrušení právního předpisu. Takovýto návrh by Ústavní soud musel odmítnout jako návrh, který byl podaný osobou zjevně neoprávněnou.⁵¹

Srovnáme-li možnost napadnout neplatnost aktů jednotlivci v českém právním řádu a evropském právu, všimneme si určité shody. Např. v „typech“ aktů, které lze takto napadnout. Jednotlivci v obou případech mohou napadnout akty přímo nebo nepřímo jim určené, či akty vyznačující se určitou obecnou povahou.

2.6 Shrnutí

Původní znění zřizovacích smluv poskytovalo možnost napadnout jen rozhodnutí či rozhodnutí ve formě nařízení. Lisabonská smlouva činí pokrok vůči jednotlivci a rozšiřuje jejich možnosti v ochraně svých práv v rámci podání žaloby na neplatnost. Ovšem rozšíření Smlouvy o další odstavec se může zdát pouze zdánlivým krokem kupředu. Sám jednotlivec musí totiž zvážit na základě jakéhosi vlastního rozboru daného aktu, o jaký akt se jedná a na základě toho, zhodnotit, jak úspěšný by mohl být před Soudním dvorem. Musíme mít totiž stále na paměti striktní podmínky osobního a bezprostředního dotčení. Domnívám se, že mnohé jednotlivce toto odradí od jakýchkoliv, dokonce i úspěšných, pokusů ochrany svých práv. Z mého pohledu se tak jedná o rozšíření ochrany práv jednotlivce pouze v teoretické oblasti.

Jak ukazuje graf⁵² v příloze práce je žaloba na neplatnost poměrně často užívaným prostředkem. Vzhledem k tomu, že podmínky pro nepriviléované žalobce jsou přísné a mnohdy je pro jednotlivce velmi obtížné prokázat bezprostřední a osobní dotčení, končí často jejich „pokusy“ neúspěšně. V takových případech se jednotlivci často obracejí k podání námítky protiprávnosti.⁵³

---

⁵⁰ § 74 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

⁵¹ § 43 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

⁵² Graf č. 3 přílohy.

⁵³ Viz kapitola Námítka protiprávnosti.

3 Žaloba na nečinnost

3.1 Obecně k žalobě na nečinnost

Žaloba na nečinnost patří mezi základní právní prostředky ochrany v zakládacích smlouvách. Základem této žaloby je článek 265 SFEU. Žaloba na nečinnost je pokládána za doplněk žaloby na neplatnost. V obou případech žaloba směřuje proti porušení Smluv orgány EU. Ty mohou porušit Smlouvu nejen svým konáním, ale taktéž i nečinností, která je v rozporu s ustanovením Smlouvy, které uděluje orgánům EU povinnost konat. Evropské právo tak umožňuje postihnout jak komisivní jednání, tak také omisivní činnost institucí EU. Klíčovým rozdílem mezi oběma žalobami je průběh jejich řízení. Podání žaloby na nečinnost předchází povinnost tzv. výzvy. Žalobce je povinen dotčený orgán nejprve vyzvat ke konání, až po této výzvě lze teprve podat žalobu na nečinnost.⁵⁴

Jak již bylo nastíněno výše, je **předmětem této žaloby** určité omisivní jednání, tedy opomenutí orgánu konat. Čl. 265 SFEU uvádí jako předmět žaloby na nečinnost porušení Smlouvy v podobě nepřijetí rozhodnutí. Pojem rozhodnutí v tomto ustanovení však nelze brát jako kategorizovaný právní akt Unie, tento pojem je nutno vykládat široce.⁵⁵ Zjednodušeně lze říci, že se jedná o situaci, kdy instituce EU byly povinny konat, ale neučinily tak, přičemž tato povinnost jim vyplývala z primárního či sekundárního práva. Z logiky věci vyplývá, že se nebude jednat o porušení povinnosti konat tehdy, jestliže Smlouva přiznává orgánu EU tzv. diskreční pravomoc, tedy kdy bude na úvaze daného orgánu, zda bude jednat či nikoli. Situace však není zcela tak jasná a jednoduchá, jak by se mohlo zdát. Slovní spojení „nepřijme rozhodnutí“, se kterým pracuje Smlouva, není zcela určité, a tak by situaci přinejmenším usnadnilo, kdyby evropské právo pracovalo s přesnějším a určitějším pojmem.

Aby byla **žaloba přípustná**, musí být nejdříve subjekt vyzván, aby jednal. Jestliže tento subjekt nepřijme ve lhůtě dvou měsíců daný právní akt, může být žaloba podána ve lhůtě dalších dvou měsíců. Pokud akt přijme, není již možno podat žalobu a jedinou možností zbývá napadnout legalitu aktu žalobou na neplatnost. Nepřípustnost žaloby by nastala také tehdy, pokud by se obsah přijatého aktu neshodoval s tím, co žalobce požadoval. Tato

---

⁵⁴ HARTLEY, Trevor C. *The foundations of European Community law: An introduction to the constitutional and administrative law of the European Community*. 6th ed. Oxford: Oxford University Press, 2007, s. 370.

⁵⁵ K tomuto závěru lze dospět na základě srovnání jazykových verzí čl. 265 SFEU, kdy v ostatních jazykových verzích je předmět řízení vymezen širěji. HAMUČÁK, Ondřej, STEHLÍK, Václav: *Praktikum práva Evropské unie. Ústavní základy a soudnictví*. Praha: Leges, 2011, s. 175.

okolnost je však nepodstatná, protože čl. 265 SFEU se týká pouze nečinnosti v podobě nepřijetí právního aktu nebo nevyjádření se a nikoli na přijetí aktu, jehož obsah je odlišný od toho, co si dotčené osoby přály nebo považovaly za nutné. Žalobu nelze také podat ani v případě, že unijní orgán přijme požadovaný akt po uplynutí výše zmíněné dvouměsíční lhůty a před vydáním rozsudku. Jestliže orgán přijme akt před podáním žaloby, je odmítnuta jako nepřijatelná, přijme-li ho až v průběhu řízení, žaloba se tedy stane bezpředmětnou a soud řízení tak zastaví.⁵⁶

Rozsudek má deklaratorní povahu, respektive jej lze označit za rozsudek na určení. Soud tedy pouze prohlásí, že daný subjekt porušil Smlouvu tím, že opomněl jednat. Obsahem rozsudku je tak pouze konstatování nečinnosti, nelze, aby Soud za příslušný orgán provedl požadované jednání, tedy vydat požadovaný právní akt, a není ani oprávněn příslušnému orgánu uložit daný právní akt vydat.⁵⁷

Jedním z rozhodnutí, kde se ESD vyjádřil k **účinkům rozhodnutí** žaloby na nečinnost je případ **Air One SpA**.⁵⁸ ESD v tomto případě stanovil, že není oprávněn vydávat příkazy orgánu v rámci žaloby podané na základě čl. 232 SES (dnes čl. 265 SFEU). Může pouze výlučně konstatovat existenci nečinnosti. Dotčený orgán, jehož nečinnost byla takto prohlášena za odporující Smlouvám, je poté povinen na základě čl. 233 SES (dnes čl. 266 SFEU), je povinen přijmout opatření, která vyplývají z rozsudku Soudu.

3.2 Pasivní legitimace

Pasivně legitimované subjekty jsou ty subjekty, které se dopustily porušení Smlouvy tím, že nekonaly. Čl. 265 SFEU nám výslovně jako pasivně legitimované subjekty jmenuje Evropský parlament, Evropskou Radu, Radu, Komisi nebo Evropskou centrální banku. Dále lze tuto žalobu podat proti orgánům a institucím, které vykonávají delegovanou rozhodovací pravomoc. V těchto případech se žaloba na nečinnost podává k příslušné instituci, jež tuto rozhodovací pravomoc na instituci, která svou nečinností porušila Smlouvu, delegovala. Žalobu lze podat dané instituci. Má se tím na mysli, že žalobu nelze podat vůči konkrétnímu členu instituce či úředníkovi.⁵⁹

⁵⁶ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 428.

⁵⁷ TICHÝ, Luboš. In TICHÝ, Luboš, ARNOLD, Rainer, ZEMÁNEK, Jiří, KRÁL, Richard, DUMBROVSKÝ, Tomáš. *Evropské právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 301.

⁵⁸ Rozsudek ze dne 10. května 2006, *Air One SpA v. Komise*, T-395/04, Sb. rozh. II-1343, bod 24.

⁵⁹ SIMAN, Michael, SLAŠŤAN, Miroslav. *Súdny systém Európskej únie*. 2. vydání. Bratislava: Eurokodex, 2008, s. 418.

3.3 Aktivní legitimace

Také v případě žaloby na nečinnost rozlišujeme aktivně legitimované subjekty na žalobce privilegované a žalobce neprivilegované.

3.3.1 Privilegovaní žalobci

K privilegovaným žalobcům, tedy žalobcům, kteří mohou podat žalobu bez dalšího, aniž by tedy museli prokazovat specifický právní zájem, jsou členské státy a orgány Unie. Ustanovení čl. 265 odst. 1 SFEU, který zakotvuje pojem „ostatní orgány Unie“, by se mohlo mýnit tak, že se jedná o orgány EU vyjma těch, které jsou vyjmenovány na začátku tohoto odstavce před slovním spojením „ostatní orgány“. Mohlo by se tedy zdát, že mezi privilegované subjekty by nespadal právě Evropský parlament, Evropská rada, Rada, Komise nebo Evropská centrální banka. Tak tomu ovšem není. Všem těmto orgánům náleží oprávnění podat žalobu na nečinnost, s výjimkou Soudního dvora EU, neboť ten ze samotné povahy věci nemůže být soudcem ve vlastní věci.

3.3.2 Neprivilegovaní žalobci

Pro potřeby této práce jsou důležitější neprivilegovaní žalobci, fyzické a právnické osoby. Jak výslovně stanovuje čl. 265 odst. 3 SFEU, mohou podat žalobu na některý orgán, instituci nebo jiný subjekt Unie proto, že nevydal akt jí určený jiný než doporučení či stanovisko. Oproti žalobě na neplatnost, která umožňuje neprivilegovaným žalobcům žalovat také rozhodnutí, jež je adresováno třetí osobě, čl. 265 SFEU žádnou takovou možnost nestanovuje. Jasně vyjádřenou formulací „jí určený“, užitou v ustanovení, se zřetelně zužuje oblast a z jediného možného žalobce tak činí adresáta aktu.

Také v případě žaloby na nečinnost vydal Soudní dvůr některá zásadní rozhodnutí ve prospěch jednotlivce, zpravidla inspirována žalobou na neplatnost. V případě **C. Mackprang jr.v. Komise**⁶⁰ ESD judikoval, že v konkrétním případě lze přiznat fyzickým a právnickým osobám možnost napadnout nečinnost orgánu, která nesměřuje přímo k nim, ale dotýká se jich osobně a bezprostředně. O pár let později v případě **Lord Bethell** postavení adresáta aktu konkrétnímu jednotlivci již nepřiznává. ESD zde stanovil, že aby byla žaloba považována za přípustnou, je žalobce povinen prokázat, že je v postavení adresáta aktu Komise, jenž má pro něj určité právní účinky a jako takový může být zrušen nebo že Komise, která byla řádně

---

⁶⁰ 15/71 C, *Mackprang jr.v Commission* [1971] ECR 797.

vyzvána podle čl. 232 odst. 2 SES (dnes čl. 265 odst. 2 SFEU), nepřijala ve vztahu k žalobci akt, na něhož měl podle pravidel práva Společenství právní nárok.⁶¹

V neposlední řadě je zapotřebí také zmínit judikát **Star Fruit**,⁶² kdy se ED zabýval případem dovoleného omisivního jednání ze strany Komise. Společnost Star Fruit dospěla k závěru, že francouzská právní úprava zásobování trhu banány je v rozporu se Smlouvou a požádala tak Komisi, aby proti Francouzské republice zahájila řízení U ESD o porušení Smlouvy, čímž se mělo zajistit, že Francie zruší kvóty pro dovoz banánů a uhradí škodu, která tímto vznikla. Komise společnosti Star Fruit sdělila, že v této věci přijme příslušná opatření. Do dvou měsíců od oznámení tak však stále neučinila, a tak společnost podala žalobu k ESD. ESD však dospěl k závěru, že tato žaloba je nepřípustná, neboť se nejedná o omisivní jednání ve smyslu čl. 232 odst. 3 SES (dnes čl. 265 odst. 3 SFEU) tím, že Komise opomněla rozhodnout o podání žaloby proti Francouzské republice. Nejedná se totiž o povinnost Komise, nýbrž o případ jejího uvážení. Ani v případě, kdy Komise podá odůvodněné stanovisko k tomu, že stát porušil svou povinnost a stát takovému stanovisku nevyhoví, není Komise povinna podat žalobu ESD.

3.4 Komparace s českou právní úpravou

Ochrana před nečinností je v českém právním řádu zakotvena ve správním řádu a soudním řádu správním. Ve správním řádu⁶³ je nečinnost upravena § 80, který zahrnuje nečinnost dvojího druhu, tedy nečinnost v podobě nevydání rozhodnutí ve věci správním orgánem v zákonem stanovené lhůtě nebo v podobě nezahájení řízení příslušným správním orgánem ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy se dozvěděl o skutečnostech odůvodňujících zahájení řízení z moci úřední. V obou situacích zasahuje proti takovému nejednání nadřízený správní orgán, který ex offio učiní opatření proti nečinnosti. Nadřízený správní orgán může učinit opatření proti nečinnosti také v případě, kdy je z okolností zjevné, že věcně a místně příslušný správní orgán nedodrží lhůtu pro vydání rozhodnutí o žádosti nebo lhůtu zahájit řízení z moci úřední nebo v řízení řádně pokračovat. Nadřízený správní orgán pak může učinit opatření proti nečinnosti několika způsoby. Může přikázat správnímu orgánu, který měl konat a nekonal, aby ve stanovené lhůtě učinil potřebná opatření ke zjednání nápravy nebo vydal rozhodnutí, nebo je oprávněn usnesením převzít věc a rozhodnout namísto daného správního orgánu, či pověřit jiný správní orgán ve svém správním obvodu vedením řízení. Lze-li

⁶¹ C-246/81, *Lord Bethell v Commission* [1982] ECR 2277, bod 13.

⁶² C-247/87, *Star Fruit Company SA v Commission* [1989] ECR 291.

⁶³ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

důvodně předpokládat, že správní orgán v prodloužené lhůtě vydá rozhodnutí ve věci, a je-li takový postup pro účastníky výhodnější, může nadřízený správní orgán přiměřeně prodloužit zákonem stanovenou lhůtu pro vydání rozhodnutí. Pokud bychom byli nuceni přirovnat tento postup k postupu v evropském právu, přirovnali bychom to pravděpodobně k podání výzvy danému orgánu, aby jednal. V tomto případě se zde vyskytuje však pouze jeden shodný prvek pro oba právní řády, a to snaha o „mimosoudní“ nápravu nečinnosti. Ovšem podání výzvy je výsledkem činnosti žalobce, kdežto učiněná opatření proti nečinnosti podle správního řádu jsou aktivitou správního orgánu. Správní řád hovoří o aktivitě účastníka pouze v jedné větě, kdy mu po uplynutí lhůt pro vydání rozhodnutí stanovuje možnost podat žádost o uplatnění opatření proti nečinnosti.

Soudní řád správní upravuje ochranu před nečinností v rámci správního soudnictví. Zakotvuje oprávnění jednotlivce domáhat se žalobou, aby soud uložil správnímu orgánu povinnost vydat rozhodnutí ve věci samé nebo osvědčení. Učinění takového kroku je však spjato s podmínkou bezvýsledného vyčerpání prostředků, které procesní předpis platný pro řízení u správního orgánu stanoví k jeho ochraně proti nečinnosti správního orgánu.⁶⁴ V tomto případě jak česká, tak evropská právní úprava spojuje oprávnění podat žalobu na nečinnost orgánu s předem naplněnou podmínkou bezvýsledně využitých prostředků vedoucích k nápravě.

Výsledkem této komparace je zjištění několika shodných prvků, ovšem stále markantním rozdílem zůstává „síla“ ochrany jednotlivce před nečinností orgánu. Národní právní úprava je ve vztahu k jednotlivci daleko vstřícnější. Silná, nepochybně též účinná, ochrana před nečinností orgánu se zde jednotlivci naskýtá hned na počátku zjištění nečinnosti. Výzva podaná žalobcem k orgánu EU, aby jednal, takto účinná bohužel není.

3.5 Shrnutí

Jak je vidět z grafu⁶⁵ uvedeného v příloze této práce je žaloba na neplanost poměrně často využívaným prostředkem ochrany práv jednotlivce oproti žalobě na nečinnost a to ve zřetelném rozdílu. Výsledky tohoto grafu jsou pouhým osvědčením toho, že praxe mnohem častěji přinese akt, který se dotkne práv jednotlivce, než situaci, kdy se jeho práv dotkne nečinnost orgánu. Domnívám se, že roli v tom hraje také skutečnost, že větší pozornost jednotlivce zaujme akt, který se ho určitým negativním způsobem dotkne, kdežto situace, že

---

⁶⁴ § 79 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁵ Graf č. 1 přílohy.

orgán EU nevykonal určitou povinnost, už takovou pozornost u jednotlivce nevzbuzuje. Myslím si také, že je jednodušší dokázat osobní dotčení vydaného rozhodnutí, než rozhodnutí, které vydáno nebylo.

4 Žaloba na náhradu škody způsobenou EU

4.1 Obecně k žalobě na náhradu škody způsobenou EU

Institut odpovědnosti EU za škodu prezentuje podstatný prvek pojetí právního státu v evropském právu. Je možné jej však také chápat jako důsledek bezprostřední použitelnosti a bezprostředního účinku evropského práva, tedy jeho bezprostředního uskutečňování vůči jednotlivcům na území členských států. Systém odpovědnosti EU je tedy určitým **doplňným systémem právní ochrany**, uskutečňovaným soudním systémem, jehož úprava zahrnuje hmotněprávní ustanovení. Základem odpovědnosti EU je článek 340 SFEU, který upravuje smluvní i mimosmluvní odpovědnost EU a jejich zaměstnanců. První odstavec tohoto ustanovení odkazuje na právní řád, který je potřeba aplikovat na daný právní vztah smluvní odpovědnosti. Druhý odstavec čl. 340 SFEU upravuje pak mimosmluvní odpovědnost za škodu způsobenou orgány, úředníky nebo zaměstnanci EU při výkonu jejich funkce. Tato odpovědnost je shodně upravena také ve Smlouvě o EURATOM.⁶⁶ V rámci vymezení těchto druhů odpovědnosti je nutné vycházet z toho, že o smluvní odpovědnost se jedná tehdy, pokud EU při výkonu nejširší způsobilosti k právům a právním úkonům v jednotlivých členských státech koná právní úkony, pokud např. nabývá a zcizuje movitý a nemovitý majetek nebo uzavírá smlouvy k užívání tohoto majetku, zpravidla smlouvy nájemní či pracovní, jak plyne především z čl. 335 SFEU. Do mimosmluvní odpovědnosti pak spadají zpravidla všechny delikt ní nároky v nejširším slova smyslu, taktéž kvazidelikt ní nároky z odpovědnosti za výsledek.⁶⁷

Blíže Smlouvy mimosmluvní odpovědnost EU neupravují. Čl. 340 odst. 2 SFEU obsahuje jen odkaz na všeobecné právní zásady: „*V případě mimosmluvní odpovědnosti nahradí Unie v souladu s obecnými zásadami společnými právním řádům členských států...*“ S přihlédnutím na občas nejednoznačný vývoj evropské judikatury lze konstatovat, že tento odkaz je zapotřebí chápat jako odkaz na právní normy, kterými se řídí odpovědnost veřejné moci ve vnitrostátních právních systémech. Na druhé straně není nutné, aby daná norma, kterou se bude mimosmluvní odpovědnost EU řídit, byla přítomna ve všech právních pořádcích členských států EU.⁶⁸

⁶⁶ čl. 188 Smlouvy o EURATOM.

⁶⁷ HOBE, Stephan. *Europarecht*. 8., neu bearbeitete Auflage. München: Verlag Franz Vahlen, 2014, s. 149-150.

⁶⁸ SIMAN, Michael, SLAŠŤAN, Miroslav. *Súdny systém Európskej únie*. 3. vydání. Bratislava: Euroiuris - Európske právne centrum, 2010, s. 483.

Žalobu na náhradu škody lze označit jako **samostatný procesní prostředek**, který je nezávislý na ostatních procesních prostředcích práva EU. Přípustnost žaloby tak není vázána na přípustnost jiné žaloby,⁶⁹ která by směřovala proti takovému jednání, ze kterého měla škoda vzniknout. Ovšem existuje zde jedna výjimka, která plyne z principu právní jistoty. Za nepřípustné jsou unijními soudy považovány ty žaloby na náhradu škody, jež směřují k odstranění právních účinků individuálních právních aktů, které nabyly již právní moci a které žalobce mohl napadnout podáním žaloby na neplatnost. Pokud je tedy např. jednotlivci adresováno rozhodnutí Komise, které mu ukládá pokutu za porušení pravidel hospodářské soutěže, a nepodá včas žalobu na zrušení daného rozhodnutí, nemůže se platně vyhnout důsledkům marného uplynutí lhůty podáním žaloby na náhradu škody ve výši stanovené pokuty, která vznikla vydáním nezákonného rozhodnutí.⁷⁰

Že se jedná o samostatný procesní prostředek, nám dokazuje i samotná judikatura Soudního dvora EU. Soud přiznal náhradu škody v případě, kdy samotný normativní text nařízení byl označen jako nezávadný. Ovšem absence přechodného období daného nařízení, které by adresátům umožnilo přizpůsobit se nové právní úpravě, byla ESD označena za protiprávní zásah do jejich legitimního očekávání. Na druhou stranu skutečnost, že určité opatření bylo zrušeno pro svou protiprávnost, sama o sobě nevytváří základ pro úspěšné dovolání se náhrady škody. Např. ESD nepřiznal nárok na náhradu, která měla být způsobena tím, že nařízení stanovilo špatně koeficienty pro výpočet jistých finančních příspěvků spojených s výrobou tomatových koncentrátů. Jednalo se o formální chybu obsaženou v nařízení. ESD však uvedl, že přestože špatné určení příspěvků vedlo k nerovnému zacházení s producenty, nelze je z důvodu existence pouhé technické chyby označit za závažné porušení nadřazené právní normy či za zjevné a podstatné překročení pravomoci.⁷¹

Tak jako je tomu ve vnitrostátním právu, tak také v právu unijním musí být naplněny základní podmínky pro uplatnění nároku na náhradu škody, přičemž všechny tyto podmínky musí být splněny kumulativně.

Mezi základní podmínky patří:

- a) protiprávní jednání nebo nečinnost na straně institucí EU nebo jejich zaměstnanců,
- b) existence škody,

---

⁶⁹ Např. žaloba na neplatnost, žaloba na nečinnost.

⁷⁰ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2013, s. 431.

⁷¹ PETR, Michal. Odpovědnost v souvislosti s porušením komunitárního práva. *Právní rozhledy*. č. 22, 2006, s. 810.

c) kausální nexus.⁷²

Evropská unie na jedné straně a její členské státy na straně druhé jsou sice samostatnými subjekty práva a nezávisle na sobě jsou odpovědné za škody způsobené jednotlivcům svým protiprávním jednáním, avšak ona protiprávnost plyne z porušení téhož evropského práva. Na základě tohoto by měla být poskytována stejná právní ochrana a není tedy důvod pro to, aby podmínky, za kterých odpovídá EU za škodu, byly odlišné od podmínek platných pro odpovědnost členských států.⁷³

Z judikatury Soudního dvora EU vyplývá, že pro naplnění podmínek přiznání odpovědnosti a následně náhrady škody ze strany Unie je zapotřebí, aby žaloba, jejímž cílem je náhrada škody údajně způsobené jednou z institucí EU, obsahovala skutečnosti, které napomohou identifikovat takové jednání a také důvody, na základě kterých se žalobce domnívá, že mezi tímto jednáním a údajnou škodou existuje příčinná souvislost.⁷⁴ Porušení evropského práva však musí být **dostatečně závažné**.⁷⁵ Tím se zpravidla rozumí porušení základního pravidla sloužícího k ochraně práv jednotlivců, tedy především normy vyšší právní síly – primární právo či obecné zásady právní. Ne každé porušení základního práva je však porušením závažným. Musíme rozlišovat mezi závažným popřením práva nebo jeho pouhým omezením.⁷⁶

Co se týče podmínky existence škody, musí se jednat o škodu skutečnou a jistou. Uznávána je poté náhrada celé škody, tedy jak skutečné škody, tak také ušlého zisku. Soudním dvorem jsou dokonce přiznávány i úroky z prodlení.⁷⁷ Nejedná se však pouze o finanční ztráty, ale i o fyzickou a psychickou újmu.⁷⁸ Náhradu škody lze vyloučit či snížit, jestliže se poškozený svým konáním podílel na vzniku škody nebo nepřijal opatření k tomu, aby zabránil pozdějšímu vzniku škod.⁷⁹

Na konci devadesátých let byl vydán rozsudek **Bergaderm**,⁸⁰ který rozšířil řadu významných judikátů v oblasti odpovědnosti Unie za způsobenou škodu. Soud v této věci

---

⁷² 4/69 *Lütticke v Commission* [1971] ECR 325.

⁷³ C-352/98 P *Laboratoires pharmaceutiques Bergaderm SA a Jean-Jacques Goupil v. Commission*. [2000] SbSD I-5291, C-46/93 a C-48/93 *Brasserie du Pêcheur v. Germany & The Queen v. Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd. and Others* [1996] ECR I-1029.

⁷⁴ T-113/96 *Edouard Dubois V Council and Commission* [1998] ECR II-125, bod 34.

⁷⁵ 5/71 *Aktien-Zuckerfabrik Schöppenstedt v. Council* [1971] ECR 975.

⁷⁶ BROŽOVÁ, Sandra. Mimosmluvní odpovědnost EU za škodu ve světle recentní judikatury Soudního dvora EU. *Jurisprudence*. č. 6, 2014, s. 23.

⁷⁷ SIMON, Denys. *Komunitární právní řád*. 3. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005. s. 630-631.

⁷⁸ 308/87 *Alfredo Grifoni v. European Atomic Energy Community* [1990] ECR I-1203.

⁷⁹ 175/84 *Krohn v. Commission* [1986] ECR 753.

⁸⁰ C-352/98P *Laboratoires pharmaceutiques Bergaderm SA a Jean-Jacques Goupil v. Commission* [2000] SbSD I-5291.

navazuje na rozsudek *Brasserie du Pêcheur*, kterým stanovil obecné podmínky pro vznik odpovědnosti za škodu způsobenou členským státem EU a tyto podmínky aplikuje při výkladu podmínek pro vznik odpovědnosti Unie. Připomněl tak, že náhrady škody se jednotlivce může domáhat za splnění třech podmínek: porušená právní norma musí přiznávat práva jednotlivcům, porušení práva musí být dostatečně závažné a musí zde existovat příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a údajnou škodou jednotlivce. Dále uvedl, že ať už se jedná o odpovědnost Evropského společenství nebo členského státu, je rozhodujícím prvkem pro posouzení existence dostatečně závažného porušení práva, jestli daný stát nebo orgán Evropského společenství zjevně a závažně překročil meze své posuzovací pravomoci. Zda přijaté opatření má obecnou či individuální povahu není pro stanovení rozsahu posuzovací pravomoci rozhodující.

Zajímavostí je, že nelze vyloučit možnost mimosmluvní odpovědnosti Unie za její jednání, které **nelze** označit přímo za **protiprávní**. Jak stanovuje přímo primární právo, mělo by toto řízení vycházet ze zásad, jež jsou společné členským státům a řada z nich zakotvuje ve svých národních právních řádech možnost náhrady škody z mimosmluvní odpovědnosti také v případě jednání nebo opomenutí, které nevykazuje znaky protiprávnosti. Ovšem v rozsudku **Achille v. Komise** Soud uvedl, že v případě neexistence protiprávního jednání původce, musí žalobce, kromě základních podmínek, dokázat taktéž neobvyklou a zvláštní povahu dotčené škody. Neobvyklou škodou se rozumí škoda, která přesahuje meze hospodářského rizika žalobce v souvislosti s provozováním jeho obchodní činnosti. Má-li škoda zvláštní povahu, závisí na tom, zda došlo k dotčení konkrétní úzce vymezené skupiny hospodářských subjektů v porovnání se skupinou jiných hospodářských subjektů.⁸¹

Důležitá pro jednotlivce je také **lhůta k uplatnění nároku na náhradu škody**. Ta ve Smlouvě není určena, lze ji však odvodit od promlčecí doby. *„Nároky vůči Unii z mimosmluvní odpovědnosti se promlčují za pět let ode dne, kdy nastala skutečnost, na níž se zakládají. Promlčení se přerušuje buď podáním žaloby u Soudního dvora, nebo předběžnou žádostí, kterou poškozený předloží příslušnému orgánu Unie. V naposledy uvedeném případě musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců ...“*⁸²

---

⁸¹ GRMELOVÁ, Nicole. Mimosmluvní odpovědnost Evropské unie. *Současná Evropa*. č. 1, 2013, s. 68.

⁸² Čl. 46 Protokolu o Statutu Soudního dvora Evropské unie, Úřední věstník EU2010/C 83/210.

4.2 Pasivní legitimace

Primární právo o žalovaném neobsahuje žádné ustanovení. Z judikatury ESD lze však dovodit, že žalobu lze podat proti EU, přičemž za Unii bude vystupovat ten orgán, který podle žalobce škodu zapříčinil.⁸³ Pokud za protiprávní jednání odpovídá více orgánů, vystupují v řízení všechny. Tato situace nastává především v případech legislativních aktů, které jsou zpravidla přijímány Radou na návrh Komise. V situaci, kdy by škoda byla způsobena takovým aktem, zastupovaly by Unii v řízení Rada i Komise.⁸⁴

V případě **Le Pen**⁸⁵ Soud projednával žalobu, kterou se žalobce domáhal náhrady škody vzniklou zveřejněním pamfletu politické frakce Evropského parlamentu. Takové jednání však nelze označit za jednání orgánu Unie a nelze se tak v tomto případě domáhat náhrady škody. Škoda nemusí nutně vzniknout pouze jednáním orgánu jako celku, ale může se jí dopustit sám zaměstnanec, který se dopustil určitého pochybení. Avšak i v tomto případě je nezbytné podat žalobu proti EU.

4.3 Aktivní legitimace

Aktivní legitimace k podání žaloby na náhradu škody není omezena. Nerozlišujeme zde nijak žalobce privilegované a neprivilegované. Smlouva o žalobcích nic neuvádí. Je nutno si tak dovodit, že žalobu mohou podat fyzické i právnické osoby a členské státy. Jediné, co Smlouva uvádí, je, že osobní odpovědnost zaměstnanců vůči EU se řídí služebním, případně pracovním řádem.⁸⁶

4.4 Komparace s českou právní úpravou

Náhrada škody je v českém právním řádu zakotvena dvojí. Jako náhrada škody v soukromém právu, která vzniká mezi soukromými subjekty a upravuje ji občanský zákoník.⁸⁷ Jestliže se jedná o majetkové záležitosti, vystupuje stát v občanskoprávním řízení jako subjekt soukromého práva. V těchto věcech je stát zastoupen Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových.⁸⁸

---

⁸³ TICHÝ, Luboš. In TICHÝ, Luboš, ARNOLD, Rainer, ZEMÁNEK, Jiří, KRÁL, Richard, DUMBROVSKÝ, Tomáš. *Evropské právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 303.

⁸⁴ PETR, Michal. Odpovědnost v souvislosti s porušením komunitárního práva. *Právní rozhledy*. č. 22, 2006, s. 810.

⁸⁵ 201/89 *Jean-Marie Le Pen and the Front national v. Detlef Puhl and others* [1990] ECR I-1183.

⁸⁶ Čl. 340 odst. 4 SFEU.

⁸⁷ §415 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁸⁸ Zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, ve znění pozdějších předpisů.

Poté je náhrada škody zakotvena také v právu správním jako odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Aby mohl jednotlivce uplatnit své právo na náhradu škody jemu vzniklé nezákonným rozhodnutím, musí být naplněny zákonem stanovené předpoklady. Jednou z důležitých podmínek je, aby dané rozhodnutí bylo kvůli své nezákonnosti zrušeno či změněno příslušným orgánem. Co se týče nesprávného úředního postupu, praxe uvádí jako nejčastější případ porušení zákonem stanovených lhůt. Nárok na náhradu škody lze uplatnit u příslušného úřadu podle § 6 zákona, v mnoha případech jím bude Ministerstvo spravedlnosti. Stát odpovídá za škodu, již způsobily státní orgány, fyzické nebo právnické osoby, v rámci výkonu veřejné správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona a také orgány územních samosprávných celků, jestliže byla škoda způsobena při výkonu státní správy. Česká právní úprava obsahuje ustanovení o tzv. regresivní úhradě. Tedy stát následně požaduje náhradu po těch, jež tuto škodu zapříčinili.⁸⁹

4.5 Shrnutí

Podmínky pro uplatnění nároku na náhradu škody způsobené EU jsou shodné s podmínkami stanovenými v české právní úpravě. Ostatně vyplývá to z logiky samotného ustanovení Smlouvy, které stanovuje, jak již bylo výše zmíněno, že Unie nahradí vzniklou škodu v souladu s obecnými zásadami společnými právním řádům členských států. Na základě zhodnocení všech možných omezení jednotlivce v podání žaloby lze dojít k výsledku, že v tomto případě není jednotlivce nijak zásadně omezen. Jednak zde právo nerozlišuje privilegované žalobce od neprivilegovaných, a jednak jsou jeho možnosti téměř totožné s možnostmi jednotlivce u národních soudů.

Škodou je, že Lisabonská smlouva nekodifikovala všechna pravidla vyvinutá v rozhodovací praxi Soudního dvora EU. Nezkušený žalobce by se mohl domnívat, že k úspěšnému uplatnění nároku na náhradu škody mu tak postačuje prokázat pouze protiprávní jednání orgánu či instituce Unie, vznik škody a kauzální nexus. K úplnému úspěchu to však nepostačuje, neboť důkazní břemeno bylo stále více specifikováno mnohaletou soudní praxí EU.

---

⁸⁹ Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů.

5 Spor mezi zaměstnancem EU a EU

5.1 Jednotlivec jako zaměstnanec EU ve sporu s EU

Právní základ pro řešení sporů vzniklých mezi EU a jejími zaměstnanci je zakotven v čl. 270 SFEU, který uvádí, že: „*Soudní dvůr Evropské Unie má pravomoc rozhodovat všechny spory mezi Unií a jejími zaměstnanci v mezích a za podmínek stanovených ve služebním řádu úředníků Unie a pracovním řádu ostatních zaměstnanců Unie.*“

Nejprve byl k projednávání těchto sporů příslušný Soud prvního stupně, avšak za účelem snížení jeho pracovního vytížení byl nově zřízen Soud pro veřejnou službu.⁹⁰ V souvislosti se skutečností, že účastníkem každého jednotlivého řízení vedeným u Soudu pro veřejnou službu bude fyzická osoba, je znovu potřeba připomenout, že i v těchto případech je v plném rozsahu platná zásada povinného zastoupení během celé doby řízení. Úředník či zaměstnanec orgánu Unie, bez ohledu na jeho procesní postavení v daném řízení, je povinen být vždy zastoupen advokátem, který je oprávněn vystupovat před soudy členského státu.⁹¹

Každopádně je žalobu oprávněn podat nejen kterýkoli zaměstnanec Unie, ale taktéž i osoby účastníci se procesu přijímání nových zaměstnanců a dále také zaměstnanci různých unijních agentur, jež mají právní subjektivitu. Existuje zde však podmínka pro její podání, tedy realizace tzv. předsporového stádia. To spočívá v tom, že zaměstnanec musí nejprve podat stížnost dotčenému orgánu Unie. Jestliže nedojde k urovnání, má možnost ve lhůtě tří měsíců podat žalobu k Soudu pro veřejnou službu, přičemž je vyloučeno, aby tato žaloba přesáhla účel či předmět stížnosti vznesené v předsporovém stádiu.⁹²

Významným prvkem v případě vzniku zaměstnaneckého sporu a jeho následného řešení je možnost smírného řešení sporů, čímž může být předejito dlouhotrvajícímu soudnímu řízení. Mimosoudní narovnání by probíhalo nejčastěji pravděpodobně u sporů, u nichž nemá finanční hodnota nebo obsahová důležitost zcela zásadní význam. Existují různé varianty uzavření smíru. Prioritně se soudci schází se zástupci stran před samotným řízením a snaží se v rámci této neformální schůzky nalézt kompromis. Další alternativou je jednání prostřednictvím ingerence soudců, případně dohodou stran bez aktivního přístupu soudního orgánu. Zástupci

---

⁹⁰ HAVLÍN, Miloslav. Soud pro veřejnou službu EU zahájil činnost. [online] *Právní rádce*, 22. 6. 2006, [cit. 19. 3. 2016] Dostupné na < <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-17891520-soud-pro-verejnou-sluzbu-eu-zahajil-cinnost> >

⁹¹ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr. Praktický průvodce*. Praha: ASPI, a. s., 2006, s. 325.

⁹² ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo I – ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde, 2007, s. 230-231.

účastníků řízení musí v rámci smírného řešení samozřejmě disponovat příslušnou plnou mocí.⁹³

5.2 Shrnutí

Řízení ohledně zaměstnaneckých sporů není nijak zvláštní, je zakotveno samotnou Smlouvou a blíže upraveno ve služebním řádu úředníků Unie a pracovním řádu ostatních zaměstnanců Unie. Judikatura Soudního dvora EU není tedy v těchto věcech tak základním prvkem jako v dalších řízeních a postavení účastníka jasně vyplývá z právní úpravy. Komparace řízení, týkající se zaměstnaneckých sporů na unijní úrovni a na úrovni národní, by také nic převratného asi nepřinesla, a tudíž ji lze shledat pro účely této práce nadbytečnou. Za krátkou zmínku ovšem stojí probíhající reforma Soudního systému EU,⁹⁴ která přinese v této oblasti jednu významnou změnu. Soud pro veřejnou službu bude připojen k Tribunálu, tedy jako samotný již nebude existovat a jednotlivci se v těchto otázkách budou tak (staro)nově obracet na Tribunál. Ovšem jinak se tato změna nijak víc jednotlivce nedotkne.

Podíváme-li se na statistiky Soudního dvora EU, zjistíme, že nejčastěji se zaměstnanci dostávají do sporu s Evropskou komisí.⁹⁵ Vzhledem k tomu, že Komise je orgánem s největším úředním aparátem, lze tyto výsledky plně očekávat.

---

⁹³ ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo I – ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde, 2007, s. 230-231.

⁹⁴ Tisková zpráva Soudního dvora EU č. 44/15. [online] *curia*, 28. 4. 2015, [cit. 23. 3. 2016] Dostupné na <<http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-04/cp150044cs.pdf>>

⁹⁵ Graf č. 2 přílohy.

6 Rozhodčí doložka

Článek 272 SFEU uvádí, že Soudní dvůr EU je oprávněn rozhodovat na základě rozhodčí doložky, jež je obsažena ve **veřejnoprávní nebo soukromoprávní smlouvě uzavřené EU nebo na její účet**. Smluvní odpovědnost EU tedy projednávají soudy Unie pouze na základě volby smluvních stran. Není-li ve smlouvě stanoveno výslovné ujednání v tomto smyslu, je oprávněn rozhodovat v této věci vnitrostátní soud určený buď dohodou stran, nebo na základě příslušného práva. Je namístě poznamenat, že pojem „rozhodčí doložka“ užívaný v primárním právu není terminologicky přesný, neboť soudy EU nejsou rozhodčími soudy. Nejčastěji jsou rozhodčí doložky obsaženy ve smlouvách o poskytnutí dotací z programů financovaných EU nebo ve smlouvách, týkajících se veřejných zakázek zadávaných unijními orgány.⁹⁶

Základní procesní otázkou je existence rozhodčí doložky a její aplikovatelnost na předmět určitého sporu. Posouzení této otázky se provádí na základě samotného znění rozhodčí doložky a výlučně podle práva EU. Znamená to, že vnitrostátní právní úprava, která např. vylučuje rozhodčí řízení pro jisté smluvní typy, nemůže odejmout Soudnímu dvoru EU pravomoc rozhodovat v případě, pro který existuje platná rozhodčí doložka.⁹⁷ Spíše než přesná formulace rozhodčí doložky, je **rozhodující vůle smluvních stran** tak, jak plyne ze všech relevantních okolností. Jak je stanoveno v rozsudku **Komise v. AMI Semiconductor Belgium BVBA a další**,⁹⁸ Smlouva nestanoví žádné zvláštní znění rozhodčí doložky, proto je třeba jakékoliv ustanovení, jež uvádí, že smluvní strany mají v úmyslu pro své případné spory odejmout pravomoc vnitrostátních soudů a stanovit pravomoc soudů Společenství, považovat za dostatečné k tomu, aby tato pravomoc byla založena.

Zpravidla se předpokládá uzavření rozhodčí doložky písemně, ovšem její existence může být dokázána i jiným způsobem, neboť ustanovení Smlouvy vyloženě **povinnost písemné formy neukládá**.⁹⁹ Není nutné, aby byla rozhodčí doložka přímo součástí smlouvy, může být součástí i jiných dokumentů, třeba rámcových podmínek, nebo dokonce i nařízení, upravující program, jehož součástí jsou jednotlivé uzavírané smlouvy.¹⁰⁰

⁹⁶ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2013, s. 434.

⁹⁷ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr. Praktický průvodce*. Praha: ASPI, a. s., 2006, s. 306-307.

⁹⁸ Rozsudek ze dne 17. března 2005, *Komise v. AMI Semiconductor Belgium BVBA a další*, C-294/02, Sb. rozh. s. I-2175.

⁹⁹ LISSE, Luděk. Pravomoc ESD rozhodovat jako rozhodčí soud. [online] *Ústav práva a právní vědy*, 16. 8. 2011, [cit. 17. 3. 2016] Dostupné na < <http://www.ustavprava.cz/cz/sekce/pravomoc-esd-rozhodovat-jako-rozhodci-soud-242/> >

¹⁰⁰ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2013, s. 434.

Vyvstává zde otázka vzájemné žaloby, tedy nároku, jenž byl vznesen před soudem žalovaným vůči žalujícímu a který má být započten proti nároku z hlavní žaloby. Tímto se Soudní dvůr zabýval v jednom ze základních případů, týkající se rozhodčí doložky, v rozsudku **Komise v. Zoubek**.¹⁰¹ Pan Jan Zoubek uzavřel s Komisí smlouvu na provedení studie. Komise na základě rozhodčí doložky podala žalobu, v níž se domáhala, aby Soudní dvůr rozhodl o zrušení smlouvy a aby panu Zoubkovi nařídil vrátit zálohu ve výši 33 000 BFR spolu s úroky podle sazby, jež vyplývaly z platných právních předpisů. Pan Zoubek podal vzájemnou žalobu, ve které uvedl, že s Komisí uzavřel dohodu, podle které namísto vrácení zálohy poskytne náhradní plnění ve formě publikací v celkové hodnotě 65 000 BFR. Požadoval tak po Soudním dvoru, aby vzájemně započtl pohledávku Komise ve výši 33 000 BFR s jeho pohledávkou a aby následně Komisi nařídil vyplacení zbývající části platby ve výši 32 000 BFR. Komise však namítala, že vzájemná žaloba pana Zoubka je nepřípustná, neboť vyplývá ze smlouvy nesouvisející se smlouvou, které se týká rozhodčí doložka. Soudní dvůr tak musela projednat, zda má k projednání vzájemné žaloby a jejímu rozhodnutí pravomoc. Po projednání uvedl, že pravomoc Soudního dvora, jež je založena rozhodčí doložkou, vychází z obecného práva, a musí být tedy vykládána restriktivně. Soudní dvůr je oprávněn projednávat pouze ty žaloby, které vycházejí ze smlouvy uzavřené Společenstvím a které obsahují rozhodčí doložku, nebo ty žaloby, které přímo souvisí s povinnostmi, jež vyplývají z této smlouvy.

Vyjma otázky pravomoci soudů EU se na žalobu z rozhodčí doložky uplatní zvláštní podmínky řízení, jež jsou stanoveny **rozhodným právem smlouvy**, tedy zpravidla právo určitého státu.¹⁰² Samotný průběh řízení o žalobě je však upraven unijními procesními předpisy, především jednacími řády Tribunálu a Soudního dvora.

Co se týče důsledků opodstatněnosti žaloby z rozhodčí doložky, ty závisí především na návrhových žádáních žalobce. Praxe ukázala, že je požadováno takřka výhradně odsouzení žalované strany k zaplacení peněžité částky. Minimálně z teoretického hlediska, však mohou unijní soudy přijmout i jiné typy výroku upravené rozhodným právem, kupříkladu prohlásit smlouvu za neplatnou.¹⁰³

Mezi **účastníky řízení** na základě rozhodčí doložky řadíme na jedné straně orgány Unie, které jejím jménem uzavřely soukromoprávní nebo veřejnoprávní smlouvu, ve valné většině se jedná o Komisi, na straně druhé jím je subjekt, fyzická nebo právnická osoba, jenž je

¹⁰¹ C-426/85 *Commission v. Zoubek* [1986] ECR 4057.

¹⁰² C-69/97 *Commission v. SNUA* [1999] ECR I-2363.

¹⁰³ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2013, s. 435.

druhou smluvní stranou. I v těchto případech se uplatňují obecné předpisy o řízení před Soudním dvorem EU. Kromě obecných náležitostí a příloh je žalobce povinen ke své žalobě přidat také kopii smlouvy, jež obsahuje předmětnou doložku.¹⁰⁴

6.1 Komparace s českou právní úpravou

Rozhodčí řízení, někdy též nazývané arbitráž, je v České republice upraveno zákonem o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.¹⁰⁵ Právní úprava umožňuje rozhodovat v rozhodčím řízení veškeré spory majetkové povahy kromě sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, jestliže se strany těchto sporů na tom domluví. Tradičně bývá nejvíc využívanou oblastí pro rozhodčí řízení obchodní oblast. Rozhodčí řízení může probíhat jakožto řízení jedním či více rozhodci určenými stranami sporu pro tento konkrétní spor („ad hoc“ řízení) nebo může mít povahu řízení před institucionálním rozhodčím soudem založeným na základě zákona, tzv. rozhodčí řízení institucionální.¹⁰⁶

Rozhodčí řízení probíhá na základě uzavřené rozhodčí doložky. Některé publikace hovoří i o tzv. asymetrické rozhodčí doložce, která spočívá v tom, že rozhodčí řízení je uvedeno jako možný způsob řešení sporu, avšak jedna strana má právo volby obrátit se na obecný soud nebo na rozhodce.¹⁰⁷

Na rozdíl od práva unijního vyžaduje český právní řád písemnou formu rozhodčí doložky.¹⁰⁸ Přičemž písemná forma je zachována také tehdy, jestliže je smlouva sjednána ve vzájemně vyměněných telegramech, dálnopisech či prostřednictvím jiných elektronických prostředků. Jestliže jednání není učiněno v patřičné formě, považuje se za neplatné, pokud strany vadu dodatečně nezhojí.¹⁰⁹

Uzavřou-li smluvní strany rozhodčí doložku, nepředkládají spor konkrétnímu rozhodci, ale rozhodčí instituci. **Stálé rozhodčí soudy** vydávají své statuty a řády, v nichž stanovují pravidla způsobu jmenování rozhodců, aplikaci rozhodného práva, určení, jakým způsobem bude probíhat řízení, a rozhodování sporů. V České republice jsou uveřejněny v Obchodním rejstříku. Jsou zřizovány jen zvláštním zákonem nebo jejich zřízení musí

---

¹⁰⁴ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr. Praktický průvodce*. Praha: ASPI, a. s., 2006, s. 307.

¹⁰⁵ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁶ O rozhodčím řízení. [online] *Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*, [cit. 17. 3. 2016] dostupné na < <http://www.soud.cz/o-rozhodcim-řízení> >

¹⁰⁷ RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 42.

¹⁰⁸ § 3 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁹ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2097 – 2099.

výslovně tento zvláštní zákon připouštět. I když nesou označení „soud“ nejsou stále rozhodčí soudy soudem v pravém slova smyslu, nejsou tedy součástí soustavy obecných soudů a jejich činnost nelze tak označit za výkon soudnictví. Stálé rozhodčí soudy v ČR reprezentují jen tři instituce: Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Rozhodčí soud při burze cenných papírů Praha, Rozhodčí soud při Českomoravské komoditní burze Kladno. Vedle stálých rozhodčích soudů existují také tzv. arbitrážní centra. Nejde však o stálé rozhodčí soudy ani jinak institucionalizované rozhodce.¹¹⁰

Výsledkem rozhodčího řízení nemusí být vždy jen pravomocný rozhodčí nález. Vzhledem k neformálnosti rozhodčího řízení je zde poskytnut mnohem větší prostor k uzavření smíru.

Je-li vydán rozhodčí nález, má stejné právní účinky jako pravomocné rozhodnutí soudu. Je konečný a po jeho doručení stranám řízení také pravomocný, poté vykonatelný. Proti rozhodčímu nálezu nelze podat řádný opravný prostředek. Soud může zrušit rozhodčí nález pouze ze zákonem stanovených důvodů.

6.2 Shrnutí

Soudní dvůr EU jakožto rozhodčí soud je velmi zvláštní institut. Rozhoduje-li na základě rozhodčí doložky, věc projednává podle práva určeného smluvními stranami, tedy zpravidla podle práva jednoho ze států. V ostatních řízeních tomu tak není. Další zvláštností se jeví to, že arbitráž neboli rozhodčí řízení je považováno za mimosoudní řízení, ovšem v tomto řízení rozhoduje přímo soudní orgán. Může zde tak vyvstat otázka, zda by i na unijní úrovni neměl být vytvořen rozhodčí soud jakožto mimosoudní instituce. Vzhledem k tomu, že projednávání sporů na základě rozhodčí doložky není až tak častým jevem,¹¹¹ zdá se to jako zbytečné. Nicméně tyto zvláštnosti se nijak neprojevují v postavení jednotlivce v tomto řízení a Tribunál se jeví jako skutečný rozhodčí soud, a tak v porovnání s českou právní úpravou nevidíme téměř žádné rozdíly.

---

¹¹⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. *Civilní proces*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 258-259.

¹¹¹ Graf č. 1 přílohy.

7 Námitka protiprávnosti

7.1 Obecně k námitce protiprávnosti

Námitka protiprávnosti, též označována jako incidenční řízení, je upravena čl. 277 SFEU. Článek tvoří základ incidenční právní kontroly, která dává účastníkům řízení možnost předejití aplikace právní normy, která je v rozporu se Smlouvou. Námitka protiprávnosti tak představuje další možnost kontroly a ochrany jednotlivce před aplikací protiprávních předpisů evropského práva. Nejedná se však o samostatné řízení. Tvoří určitý doplněk již existujícího systému ochrany práv jednotlivce tím, že jim dává právo, které určitým způsobem doplňuje především řízení o přímé žalobě na neplatnost nařízení, kdy většími právy disponují tzv. privilegovaní žalobci.¹¹² V oblasti materiálního práva je podání námítky protiprávnosti nejvýznamnější tam, kde orgány EU uskutečňují, v souvislosti s administrativním řízením, jistá opatření. Jedná se o oblast kartelového práva, respektive celého soutěžního práva, a také práva pracovního.¹¹³ I když Smlouva hovoří pouze o ustanovení týkajícím se žaloby na neplatnost, není tímto znemožněno podat námitku protiprávnosti také v jiných řízeních. Možnost využít tohoto ochranného prostředku jednotlivcem také v řízení na nečinnost stanovil ESD v rozsudku S.N.U.P.A.T. Uvedl, že námitku může jednotlivec podat v tomto řízení proti obecným rozhodnutím, ze kterých nečinnost vychází.¹¹⁴

Předmětem incidenčního řízení je platnost aktu s obecnou působností, který byl přijat orgánem, institucí nebo jiným subjektem EU. Ustanovení SFEU upravující námitku protiprávnosti kodifikovalo dosavadní judikaturu Soudního dvora EU, jenž rozsáhlým výkladem interpretoval čl. 241 SES tak, že kromě nařízení se mohou stát předmětem námítky taktéž právní akty orgánů EU, které, ačkoliv nemají formu nařízení, mají obdobné účinky jako nařízení. Takové akty mohly být doposud napadeny pouze orgány Unie a členskými státy v rámci podání žaloby na neplatnost. Předmětem námítky protiprávnosti mohou být také

---

¹¹² CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. *EU law: text, cases, and materials*. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, 2015, s. 539-540.

¹¹³ TICHÝ, Luboš. In TICHÝ, Luboš, ARNOLD, Rainer, ZEMÁNEK, Jiří, KRÁL, Richard, DUMBROVSKÝ, Tomáš. *Evropské právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 310.

¹¹⁴ SCHERMERS, Henry G., WAELBROECK, Dennis F. *Judicial Protection in the European Union*. 6th ed. The Hague: Kluwer Law International, 2001, s. 487.

nařízení, která Společenství vydala v rámci plnění existujících mezinárodních závazků, např. vyplývajících z GATT.¹¹⁵

Cílem tohoto prostředku ochrany není obcházení omezení ustanovení týkající se žaloby na neplatnost, ať už přísných podmínek u neprivilegovaných subjektů, či vyhýbání se stanovené lhůtě. Účelem je prohlášení neaplikovatelnosti daného vadného aktu, případně napadení platnosti rozhodnutí vydaného na základě daného vadného aktu, a to z těch důvodů, které pro neplatnost uvádí čl. 263 SFEU.¹¹⁶

Samotné ustanovení čl. 277 SFEU nám mnohé nezmiňuje. Co se týče podmínek, obsahuje pouze jedinou, tedy že se musí jednat o spor týkající se aktu s obecnou působností, přijatého orgánem, institucí či jiným subjektem EU. Článek dále hovoří o možnosti domáhat se nepoužitelnosti i v případě, že uplynula lhůta pro podání žaloby na neplatnost.

Přestože je akt shledán neplatným, je i nadále součástí právního řádu a nedochází tedy k jeho zrušení. Námitka protiprávnosti má tedy význam v rámci řízení, v němž byla vznesena a směřuje pouze k tomu, že akt není v daném případě aplikován. Takové posouzení by však mělo být zároveň podnětem pro orgány, jež vadný akt přijaly, aby zjednaly nápravu.¹¹⁷

7.2 Aktivní legitimace

Smlouva přesně nespecifikuje problematiku aktivní legitimace. Jediné, o čem Smlouva hovoří, je, že každá strana se může domáhat nepoužitelnosti aktu Unie. Z toho lze tedy dovodit, že i jednotlivci jsou oprávněni k podání námítky protiprávnosti. Určité pochybnosti vyvstaly u práva privilegovaných žalobců k podání této námítky.¹¹⁸ Tyto nejasnosti však vyřešil ESD v jednom ze svých rozsudků v roce 2003. Uvedl zde, že každá strana je oprávněna vznést námitku protiprávnosti, avšak žádná z nich ji nesmí zneužít k obcházení lhůty pro podání žaloby na neplatnost. Dále konstatoval, že smyslem čl. 277 je poskytnutí záruky, že každému je dána možnost napadnout opatření, na kterém se zakládá rozhodnutí, jež ho nepříznivě ovlivňuje.¹¹⁹

---

¹¹⁵TICHÝ, Luboš. In TICHÝ, Luboš, ARNOLD, Rainer, ZEMÁNEK, Jiří, KRÁL, Richard, DUMBROVSKÝ, Tomáš. *Evropské právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 311.

¹¹⁶ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo I – ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde, 2007, s. 282.

¹¹⁷PETR, Michal. Přezkum platnosti pramenů komunitárního práva z hlediska jednotlivce. *Právní rozhledy*, č. 7, 2006, s. 237.

¹¹⁸CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. *EU law: text, cases, and materials*. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, 2015, s. 540.

¹¹⁹C-11/00 *Commission of the European Communities v. European Central Bank* [2003] ECR I 7147, bod 75.

V případě **Nachi**¹²⁰ Soudní dvůr uvádí, že jestliže jednotlivec mohl podat žalobu na neplatnost určitého aktu a neučinil tak ve stanovené lhůtě, nemůže neplatnost daného aktu zpochybnit následně v rámci jiného řízení. K tomuto ESD dále stanovil, že jednotlivec může v takových případech vznést námitku protiprávnosti tedy jen tehdy, jestliže mohl odůvodněně pochybovat ohledně své aktivní legitimace k podání žaloby na neplatnost¹²¹ nebo tehdy, jestliže by akt trpěl takovými vážnými nedostatky, že by mohl být brán za neexistentní.¹²²

7.3 Shrnutí

Určitý posun ke zvýšení ochrany práv jednotlivce v této otázce, ve smyslu jasnějšího zakotvení pravidla, učinila Lisabonská smlouva. V „předlisabonské“ době Smlouva výslovně hovořila o možnosti napadnout tímto způsobem pouze nařízení. I když ESD poukazoval ve své judikatuře¹²³ na to, že pojem „nařízení“ užívaný ve Smlouvě nelze vykládat jako nařízení v úzkém slova smyslu, ale že zahrnuje také akty, které nemají sice formu nařízení, avšak vytváří stejné účinky. Lisabonská smlouva už toto chápání aktu, který lze napadnout námitkou protiprávnosti, zakotvuje přímo do Smlouvy.¹²⁴

Mohlo by se zdát, že tento prostředek ochrany práv jednotlivce vypadá jako velmi účinný, v praxi ovšem k jeho častému uplatnění nedochází.

---

¹²⁰ C-239/99 *Nachi Europe GmbH v. Hauptzollamt Krefeld* [2001] I-1197.

¹²¹ T-343/02 *Schintgen v. Commission* [2004] ECR II-605.

¹²² 223/87 *Commission v. Greece* [1988] ECR 3611.

¹²³ Např. 92/78 *Simmenthal SpA v. Commission* [1979] ECR I 777, T-125/96 and T-152/96 *Boehringer v Council and Commission* [1999] ECR II-3427.

¹²⁴ „Dotýká-li se spor aktu s obecnou působností přijatého orgánem, institucí nebo jiným subjektem Unie ...“
čl. 277 SFEU

8 Řízení o předběžné otázce

8.1 Obecně k předběžné otázce

Řízení o předběžné otázce, taktéž **prejudiciální řízení**, řadíme na základě jeho povahy k tzv. nepřímým žalobám. Jeho zahájení závisí na jiném řízení, svou povahou je akcesorické na řízení před vnitrostátními soudy. Řízení o předběžné otázce upravuje čl. 267 SFEU. Dále je předběžná otázka upravena také v čl. 35 SEU a čl. 150 Smlouvy o EURATOM. Na základě čl. 150 nebyla předběžná otázka doposud vznesena.¹²⁵

Systém řízení o předběžné otázce je určitým způsobem unikátní. Účelem tohoto řízení je propojení vnitrostátních soudů se soudem unijním a umožňuje tak jejich úzkou spolupráci. V průběhu let se institut prejudiciálního řízení projevil jako prostředek formulace některých obecných zásad právních a to především v důsledku zmíněné úzké spolupráce s vnitrostátními soudy.¹²⁶

Předmětem řízení, jak stanovuje samotný čl. 267 SFEU, jsou předběžné otázky, týkající se výkladu Smluv, platnosti a výkladu aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie. Z ustanovení vyplývá, že Soudní dvůr se zabývá v rámci předběžných otázek buď interpretací či platností unijních aktů. Předmětem prejudiciálního řízení tak nemohou být otázky, týkající se skutkového stavu, výkladu vnitrostátního práva členských států nebo povinnosti aplikovat určitý předpis či platnosti judikatury Soudního dvora EU.¹²⁷

Jednou z hlavních **funkcí** řízení o předběžné otázce je samotný rozvoj unijního práva. Prostřednictvím předběžné otázky může Soudní dvůr interpretovat právo tak, že objasní jeho výklad nebo vysloví principy, na nichž je založeno. Další z funkcí je zajistit jednotnost evropského práva. Rozhodnutí Soudního dvora jsou ve svém důsledku závazná pro všechny vnitrostátní orgány členských států při aplikaci práva.¹²⁸ Bez institutu předběžné otázky, by tak mohlo docházet k rozdílné interpretaci a tím tedy i rozdílné aplikaci evropského práva, což by v konečném důsledku odporovalo smyslu jeho existence. Předběžná otázka je tak nezbytným prostředkem k identickému výkladu unijního práva v celé EU.

Ustanovení Smlouvy hovoří o oprávnění/povinnosti vznést předběžnou otázku soudem členského státu. Z toho vzešla otázka, jakých soudů se toto ustanovení přesně týká. Odpověď

¹²⁵ KACZOROWSKA, Alina. *European Union Law*. London: Routledge-Cavendish. 2008, s. 248.

¹²⁶ CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. *EU law: text, cases, and materials*. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, 2015, s. 533.

¹²⁷ KACZOROWSKA, Alina. *European Union Law*. London: Routledge-Cavendish. 2008, s. 248.

¹²⁸ CHALMERS, Damian a kol. *European Union law: text and materials*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, s. 157-158.

na tuto otázku byla stanovena v případě **Vaassen**.¹²⁹ Byla zde zakotvena **základní kritéria**, která subjekt musí splňovat, aby mohl vznést předběžnou otázku. Jedná se tedy o subjekty, které:

- a) jsou vytvořeny na základě práva,
- b) jsou stálé,
- c) mají obligatorní pravomoc,
- d) rozhodují nějaký spor
- e) a aplikují právo.

Pozdější judikatura stanovila další podmínku a to nezávislost subjektu.¹³⁰ Pro to, aby mohl být subjekt označen za soud ve smyslu čl. 267 SFEU musí daný subjekt splňovat všechna kritéria kumulativně. V rámci těchto kritérií bylo Soudním dvorem řešeno především kritérium sporu. Konstatoval, že důležitá je skutečná, tedy faktická povaha sporu, nemůže se tedy jednat o spor uměle vytvořený.¹³¹

K soudům členských států, ve smyslu zmíněného článku Smlouvy, judikatura přiřazuje také soudy zámořských území některých členských států EU nebo soudy ostrovů kolem Velké Británie, které nejsou součástí Spojeného království.¹³² V takových případech je Soudní dvůr příslušný k projednání předběžné otázky, jestliže jsou takové soudy součástí soudního systému jednoho z členských států¹³³ nebo otázka, předložena takovým soudem se týká evropského práva.¹³⁴ Navíc, jak uvádí samotná Smlouva, možnost podat předběžnou otázku mají pouze národní soudy, nikoliv soudy mezinárodní nebo soudy mezinárodních organizací, ledaže by působily jako vnitrostátní soudy. Jednalo se např. o situaci, kdy předběžnou otázku podal Soud hospodářské unie Beneluxu.¹³⁵

Otázkou, zda oprávnění k podání předběžné otázky mají také rozhodčí soudy, se zabýval ESD v případě **Nordsee**.¹³⁶ Tři loďařské společnosti se sídlem v Brémách se dostaly do sporu kvůli smlouvě o fondech, která taktéž obsahovala i rozhodčí doložku. Řešení sporu se tak ujal rozhodčí soud, který se mimo jiné Soudního dvoru dotázal, zda má vůbec pravomoc k podání předběžné otázky. ESD konstatoval, že rozhodčí orgán, jehož pravomoc

¹²⁹ 61/65 *Vaassen-Göbbles v. Management of the Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf* [1966] ECR 377.

¹³⁰ C-54/96 *Dorsch Consult* [1997] ECR I-4961, C-516/99, *Schmidt* [2002] ECR I-4573.

¹³¹ C-104/97 *Pasquale Foglia v. Mariella Novello* [1980] ECR 745.

¹³² STEHLÍK, Václav. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. 1. vydání. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2006, s. 73.

¹³³ C-260/90 *Leplat v Territory of French Polynesia* [1992] ECR I-643.

¹³⁴ C-171/96 *Pereira Roque v. His excellency the Lieutenant Governor of Jersey* [1998] ECR I-4607.

¹³⁵ Např. C-265/00 *Campina Melkunie BV v. Benelux-Merkenbureau* [2004] ECR I-1699.

¹³⁶ 102/81 *Nordsee Deutsche Hochseefischerei GmbH, Bremerhaven v. Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern AG & Co and Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG* [1982] ECR 1095.

zakládá rozhodčí doložka, nesplňuje Vaassen kritéria a nelze jej tedy označit za soud ve smyslu čl. 267 SFEU.¹³⁷

8.2 Oprávnění v. povinnost soudu

Primární právo rozlišuje případy, kdy národní soud může zahájit řízení o předběžné otázce, tzv. **fakultativní zahájení řízení**, a kdy je soud řízení povinen zahájit, tzv. **obligatorní zahájení řízení**. Zahájení řízení v obou případech je však podmíněno tím, že soud považuje rozhodnutí o předložené otázce za nezbytné k vynesení svého rozhodnutí.¹³⁸

Fakultativně je oprávněn řízení zahájit kterýkoli národní soud, proti jehož rozhodnutí lze podat opravný prostředek. Takovým prostředkem se rozumí i ten, jenž je přípustný pouze tehdy, jestliže o jeho přípustnosti rozhoduje nadřízený soud. V takových případech, kdy bude mít soud nižšího stupně před sebou otázku týkající se unijního práva, může tuto otázku posoudit sám, nemá tedy povinnost obracet se na Soudní dvůr s předběžnou otázkou. Význam soudů nižšího stupně však nemůžeme podceňovat, neboť na základě jimi vznesených otázek došlo k formulaci řady významných principů evropského práva. Přestože tyto soudy řízení nezahájí, není tím ještě vyloučena řádná aplikace unijního práva, neboť k zahájení prejudiciálního řízení může dojít v rámci řízení u odvolacího soudu.¹³⁹

Některé národní soudy nejenže mohou předložit předběžnou otázku, ale v některých případech jsou k tomuto dokonce **povinny**. Jak bylo již stanoveno výše, tuto povinnost mají soudy, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravným prostředkem podle vnitrostátního práva. Cílem obligatorního zahájení řízení je zamezení vzniku rozdílů v judikatuře národních soudů v otázkách evropského práva. V souvislosti s tímto účelem se existence opravného prostředku zkoumá v každém konkrétním případě. Musí být vždy identifikován soud s pravomocí rozhodnout v dané věci jako poslední. Jedná se o dvě možné situace. Nejen soudy, které jsou z organizačního hlediska na vrcholu soudní soustavy, jsou povinny k předložení předběžné otázky, ale taktéž i nižší soudy, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky.¹⁴⁰

Tento stav však **neplatí bez výjimek**. Soudní dvůr v případě **CILFIT**¹⁴¹ konstatoval, že ani soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravným prostředkem, nemá vždy povinnost

¹³⁷ Srov. C-126/97 *Eco-Swiss China Time v Benneton* [1999] ECR I-3055, rozsudek ze dne 27. ledna 2005 *Guy Denuit a Betty Cordenier v. Transorient - Mosaïque Voyages et Culture SA*, C-125/04, Sb. rozh. s. I-923.

¹³⁸ Čl. 267 SFEU.

¹³⁹ ŠÍŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo I – ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde, 2007, s. 184.

¹⁴⁰ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2013, s. 390.

¹⁴¹ 283/81 *Srl CILFIT and Lanificio di Gavardo SpA v. Ministry of Health* [1982] ECR 3415.

předložení předběžné otázky. Národní soud je této povinnosti zbaven, pokud bude výklad unijního práva jasný a nebudou o něm další pochybnosti. V tomto případě hovoříme o teorii **acte clair**. **Tato výjimka platí ovšem jen za následujících podmínek:**

- a) neexistuje žádná pochybnost o správné aplikaci unijního práva,
- b) soudce, jenž aplikuje evropské právo, je přesvědčen, že jím posuzované ustanovení je stejně jako jemu zřejmé i ostatním soudům členských států Unie jako i Soudnímu dvoru.

Zároveň je však nezbytné naplnit další **předpoklady**, na základě kterých je možno prohlásit, že **výklad** ustanovení unijního **práva je jasný a bez pochybností:**

- a) porovnání všech jazykových verzí evropského práva, které musí být autentické,
- b) vnímání specifické terminologie unijního práva, která nemusí být nutně totožná s terminologií národní,
- c) respektování způsobů interpretace, které jsou charakteristické pro unijní právo (zvláště se zřetelem na cíle Unie, stav a vývoj evropského práva)¹⁴²

Druhou výjimkou je doktrína *acte éclairée*, tedy objasněný akt. Podstatou této doktríny je, že otázka týkající se výkladu unijního práva je již v judikatuře Soudního dvora dostatečně objasněna.¹⁴³

V případě, že národní soud není povinen předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku, jak mu ukládá Smlouva, je jen na jeho uvážení, zda bude její zodpovězení pokládat za nezbytné k vydání svého rozhodnutí. V tomto případě soud rozmyšlí mezi dvěma zájmy, jistota interpretace unijní normy, či rychlá ochrana práv dotčených subjektů? Účastníci řízení přitom nemají právní nárok na to, aby národní soud předběžnou otázku podal. Účastník je v takovém případě oprávněn soudu pouze navrhnout tento postup, ovšem soud není tímto podnětem nijak vázán a nezakládá mu to povinnost obrátit se na Soudní dvůr. Soud může podat předběžnou otázku dokonce i proti vůli všech účastníků řízení. Národní soud je sám zodpovědný za znění předběžné otázky, účastníci řízení mu však mohou navrhnout její formulaci.¹⁴⁴ Právo EU nevytváří žádné překážky pro napadení rozhodnutí o předběžné otázce u nadřazeného soudu. Výsledkem řízení týkajícího se opravného prostředku nesmí však dojít k omezení pravomoci uvedeného soudu, obrátit se s předběžnou otázkou na Soudní dvůr,

---

¹⁴² BOBEK, Michal. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 34-36.

¹⁴³ 283/81 *Srl CILFIT and Lanificio di Gavardo SpA v. Ministry of Health* [1982] ECR 3415, bod 13 a 14.

¹⁴⁴ TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2013, s. 394.

jestliže se domnívá, že ve věci, jež projednává, vyvstaly otázky ohledně interpretace nebo platnosti práva EU vyžadující jeho rozhodnutí.¹⁴⁵

8.3 Rozhodnutí

Soudní dvůr rozhoduje o předběžné otázce rozsudkem. Jestliže jsou splněny požadavky doktríny *acte clair* či *acte éclairé*, může rozhodnout formou odůvodněného usnesení. Při nedostatku pravomoci Soudního dvora nebo je-li předběžná otázka zjevně nepřípustná, rozhoduje usnesením. V případě mimořádné naléhavosti předběžné otázky lze využít tzv. zrychleného řízení.¹⁴⁶

Rozhodnutí má povahu *res judicata*, je závazné nejen pro národní soud, který vznesl předběžnou otázku, ale také pro všechny vnitrostátní soudy všech členských států EU.¹⁴⁷ V souvislosti se žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, týkající se platnosti platí, že jestliže je evropský nástroj prohlášen za neplatný, jsou neplatné taktéž všechny nástroje, které byly přijaty na jeho základě. Záleží poté na příslušných evropských institucích, aby přijaly nový nástroj v rámci nápravy situace.¹⁴⁸

8.4 Účastníci řízení

Vzhledem ke specifčnosti tohoto řízení se za účastníky prejudiciálního řízení považují účastníci původního řízení, tedy zúčastněné strany, dále všechny členské státy a Komise, případně Rada, Parlament a Evropská centrální banka, jestliže přijaly akt, jehož platnost či výklad je předmětem předběžné otázky.¹⁴⁹ Účastníci původního řízení nejsou však v žádném případě povinni účastnit se řízení před Soudním dvorem. Chtějí-li se účastnit, mají dva měsíce na přípravu a předložení svých písemných podání nebo vyjádření k Soudnímu dvoru. Tato lhůta je automaticky prodloužena o deset dnů z důvodu vzdálenosti. Z jiného důvodu ji však prodloužit nelze. V písemném vyjádření může účastník řízení sdělit nejen svůj vlastní právní názor na předloženou předběžnou otázku, ale také návrh případné možné odpovědi na ni. Je však samozřejmostí, že vše musí být účastníkem řízení dostatečně odůvodněno.¹⁵⁰

¹⁴⁵ Rozsudek ze dne 16. prosince 2008, *Cartesio*, C-210/06, Sb. rozh. s. I-9641.

¹⁴⁶ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr. Praktický průvodce*. Praha: ASPI, a. s., 2006, s. 242.

¹⁴⁷ Více STEHLÍK, Václav. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. 1. vydání. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2006, s. 110-152.

¹⁴⁸ Doporučení pro vnitrostátní soudy o zahajování řízení o předběžné otázce, Úř. věst. C 338/1, 6. ledna 2012.

¹⁴⁹ KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr. Praktický průvodce*. Praha: ASPI, a. s., 2006, s. 239-240.

¹⁵⁰ BOBEK, Michal a kol. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 289-290.

8.5 Zrychlené a naléhavé řízení

Za podmínek, jež jsou stanoveny v čl. 23a Statutu a v čl. 105 až 114 Jednacího řádu lze žádost o rozhodnutí o předběžné otázce za určitých okolností projednat ve zrychleném nebo naléhavém řízení. O zahájení takových řízení rozhoduje Soudní dvůr, přičemž rozhodnutí v zásadě přijímá jen na základě odůvodněné žádosti předkládajícího soudu. Ve výjimečných případech je oprávněn Soudní dvůr rozhodnout o projednání žádosti ve zrychleném nebo naléhavém řízení i bez návrhu soudu, vyžaduje-li to povaha nebo zvláštní okolnosti věci.

Zrychlené řízení tak připadá v úvahu tehdy, jestliže se vyžaduje, aby byla věc projednána bez zbytečného odkladu. V souvislosti s tím, že jsou v rámci tohoto řízení kladeny velké nároky na všechny, kdo se na něm podílejí, především v dodržování lhůt, které jsou mnohem kratší než lhůty řádné, by mělo být toto řízení používáno jen za zvláštních okolností, které jsou důvodem rychlého rozhodnutí Soudního dvora o položených otázkách. Takovou výjimečnou okolností však není velký počet osob nebo právních situací, které by mohly být potencionálně dotčeny následným rozhodnutím národního soudu.

Naléhavé řízení se použije v oblastech, týkajících se svobody, bezpečnosti a práva, neboť jsou zde kladeny opět velké nároky na ty, kteří se na řízení podílí, poněvadž mimo jiné omezuje počet účastníků, oprávněných předložit písemné vyjádření a v naléhavých případech umožňuje zcela upustit od písemné části řízení před Soudním dvorem. Z důvodu rozmanitosti a neustálého vývoje unijních pravidel upravujících prostor svobody, bezpečnosti a práva nelze uvést taxativní výčet okolností, za nichž lze podat žádost o zahájení zrychleného či naléhavého řízení. Národní soud by však mohl uvažovat o podání žádosti k zahájení těchto řízení např. tehdy, kdy je odpověď na otázku rozhodující pro posouzení právního postavení osoby zadržené nebo zbavené svobody, nebo jestliže je projednáván spor o rodičovskou odpovědnost či svěření dítěte do výchovy, jestliže příslušnost národního soudu projednávajícího danou věc na základě unijního práva, je závislá na odpovědi na položenou otázku.

Pro rychlé rozhodnutí Soudního dvora o tom, zda je zapotřebí zahájit zrychlené nebo naléhavé řízení o předběžné otázce, je nutné, aby byly v žádosti přesně vylíčeny právní i skutkové okolnosti, které svědčí o naléhavosti a také rizika spojená s projednáním žádosti o předběžnou otázku v řádném řízení.¹⁵¹

---

¹⁵¹ Doporučení pro vnitrostátní soudy o zahajování řízení o předběžné otázce, Úř. věst. C 338/1, 6. ledna 2012.

8.6 Shrnutí

Podat předběžnou otázku Soudnímu dvoru může pouze národní soud. Jednotlivec, tedy účastník původního řízení, je maximálně oprávněn k podání návrhu na předložení předběžné otázky danému národnímu soudu. Prakticky však nemůže nijak ovlivnit rozhodnutí soudu ke skutečnému podání předběžné otázky, odhlédneme-li samozřejmě od obligatorního položení otázky soudem, kdy má soud povinnost předložit předběžnou otázku. Při předložení předběžné otázky soudem dojde k přerušení původního řízení do doby vydání potřebného rozhodnutí Soudním dvorem. Jestliže by měl sám účastník oprávnění podat předběžnou otázku Soudnímu dvoru, pravděpodobně by to vedlo ke zneužívání tohoto institutu k průtahům v původním řízení.

Jednotlivec nemá reálně také žádnou možnost ovlivnit obsah podané otázky. Samozřejmě, že může předložit ve svém návrhu soudu znění předběžné otázky, avšak soud není tímto návrhem nijak vázán. Řízení o předběžné otázce se stává důležitým prostředkem pro jednotlivce k nápravě situace, jež vznikla k jeho neprospěchu, nicméně jistým paradoxem zůstává, že toto řízení nemůže ovlivnit. Jednotlivci tak ve skutečnosti jen zbývá doufat, že soud předběžnou otázku vznese.

Na základě soudních statistik¹⁵² lze spatřit, že kromě Maďarska, které využilo tohoto institutu ještě téhož roku, kdy státy „východního rozšíření“ přistoupily k EU, ostatní země poměrně otálely s první předběžnou otázkou. Z výsledku tabulky je však v posledních letech patrný nárůst využívání tohoto institutu.

---

¹⁵² Tabulka č. 4 přílohy.

Závěr

Cílem práce bylo zhodnocení postavení jednotlivce před Soudním dvorem EU, ve smyslu rozboru podmínek, za nichž se mohou stát účastníkem jednoho z řízení. Jednotlivec je fyzická či právnická osoba uplatňující u Soudního dvora EU své nároky. Primárním právem je upraveno jeho postavení v řízeních před unijními soudy, ovšem tuto úpravu lze v mnoha případech zhodnotit jako neúplnou a nedokonalou. Nepostradatelnou roli zde tak zaujímá rozhodovací praxe Soudního dvora EU. V tomto směru se stala judikatura podstatnou součástí unijního práva. Soudem EU, k němuž se jednotlivci nejčastěji obracejí, je Tribunál, který je prvoinstančním soudem v případech podání jednotlivců.

Jak dokazují statistiky Soudního dvora EU je žaloba na neplatnost poměrně často využívaným prostředkem ochrany práv. Primární právo a judikatura stanovují podmínky, za nichž se lze domáhat ochrany svých práv. Ovšem poměrně přísné podmínky a požadavek striktního dodržování těchto podmínek ze strany Soudního dvora však pro jednotlivce znamenají poměrně velkou překážku. Určitý nástin a jisté tendence k volnějšímú náhledu na tyto podmínky lze, především v praxi Tribunálu, zaznamenat, avšak Soudní dvůr si v této věci trvá na svém. Jistý posun kupředu v rámci ochrany práv jednotlivců přišel s Lisabonskou smlouvou, která umožňuje jednotlivcům napadnout také tzv. regulační akty, dokonce pouze na základě splnění podmínky bezprostředního, nikoliv také osobního, dotčení. Domnívám se však, že v praxi musí být rozbor aktů a na základě toho zhodnocení podmínek pro jednotlivce chaotické.

Žaloba na nečinnost se v mnohém od žaloby na neplatnost neliší. Jedním významným rozdílem je, že žaloba na nečinnost je velmi málo užívaným prostředkem ochrany práv a ani v případě využití není úspěšnost příliš vysoká.

Velmi podstatným institutem pro jednotlivce je v evropském právu žaloba na náhradu škody, způsobené EU. Důležité je, že žaloba je samostatná a není tudíž závislá na jiném řízení. Tím je myšleno, že možný neúspěch v řízení na neplatnost aktu nevyklučuje jednotlivci možnost domáhat se náhrady škody. Primární právo ani judikatura nenastavily žádná omezení jednotlivcům v rámci využití tohoto institutu, což činí z žaloby na náhradu škody jeden z nejméně omezujících prostředků ochrany práv jednotlivce.

Také jednotlivci, jenž je v pozici zaměstnance EU, je umožněno domáhat se ochrany svých práv. Již samotné primární právo odkazuje na podmínky, stanovené ve služebním řádu úředníků Unie a pracovním řádu ostatních zaměstnanců EU. Významným prvkem v případě

vzniku zaměstnaneckého sporu je možnost jeho smírného řešení, čímž může být předejito dlouhotrvajícímu soudnímu řízení.

Dalším typem řízení, kdy se jednotlivec dostává před Soudní dvůr EU je řízení na základě rozhodčí doložky. Základem je existence rozhodčí doložky a její aplikovatelnost na předmět určitého sporu. Právní úprava nestanovuje žádné zvláštní znění rozhodčí doložky, tudíž je zapotřebí brát jakýkoli projev vůle smluvních stran, vyjadřující jejich úmysl, pro řešení svých případných sporů, odejmout pravomoc národním soudům a stanovit ji unijnímu soudu, jako rozhodčí doložku.

V souvislosti s podáním námitky protiprávnosti je aktivně legitimován každý účastník řízení. Toto řízení je závislé na již probíhajícím řízení před unijními soudy. Primární právo hovoří o možnosti podat námitku protiprávnosti v rámci žaloby na neplatnost, není ovšem vyloučeno podat ji i v rámci jiného řízení. Námitka protiprávnosti patří k důležitým prostředkům ochrany práv jednotlivce.

Posledním ochranným prostředkem pro jednotlivce je řízení o předběžné otázce. Jedná se o významný institut v rámci ochrany práv jednotlivce, ovšem paradoxem zůstává, že se jedná o jediné řízení, které účastník prakticky nemůže nijak ovlivnit. Položení předběžné otázky je právem národního soudu, nejedná-li se o případ obligatorního předložení, kdy se jedná o jeho povinnost. V případě, že národní soud není povinen k předložení otázky, může jednotlivec pouze navrhnout její položení Soudnímu dvoru, taktéž samotné její znění, avšak národní soud není tímto návrhem nijak vázán.

Zhodnotíme-li samotné prostředky ochrany práv jednotlivců, dojdeme zjištění, že co do počtu je tato ochrana dostačující. Ovšem mnohdy jsou podmínky využití těchto institutů tak přísně nastaveny, např. ve srovnání s českou právní úpravou, že se stávají praktickou překážkou v ochraně práv, případně je jednotlivci stanoven prostředek ochrany, ovšem jeho využití sám nemůže nijak ovlivnit. Co se týče zhodnocení právního zakotvení podmínek pro jednotlivce, je třeba konstatovat, že vyznat se ve všech podmínkách musí být pro jednotlivce velmi chaotické a velmi obtížné. Když už primární právo nějakou podmínku zakotvuje, je velmi strohá, nepřesná a nejasná. Judikatura se tak stává nejen důležitou ale nepostradatelnou. Avšak množství „objasňujících“ rozsudků je tak vysoké, že to zvýšení právní jistoty jednotlivci nepřidá. Zastávám názor, že již Lisabonská smlouva měla podmínky stanovené dlouholetou soudní praxí zakotvit do primárního práva. EU již zdaleka není pouhým ekonomickým sdružením států a stále více se také dotýká práv jednotlivců. Je tak z její strany nezbytné zajistit největší možnou ochranu práv a jejich srozumitelnost pro občany EU.

Použité zdroje

Česká literatura

- [1] BOBEK, Michal. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. Praha: C.H. Beck, 2004. 197 s.
- [2] BOBEK, Michal a kol. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005. 517 s.
- [3] FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 803 s.
- [4] HAMULÁK, Ondřej, STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie. Ústavní základy a soudnictví*. Praha: Leges, 2011. 176 s.
- [5] KARZEL, Daniel. *Evropský soudní dvůr. Praktický průvodce*. Praha: ASPI, a. s., 2006. 492 s.
- [6] LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s.
- [7] RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 254 s.
- [8] SIMON, Denys. *Komunitární právní řád*. 3. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005. 818 s.
- [9] STEHLÍK, Václav. *Řízení o předběžné otázce v komunitárním právu*. 1. vydání. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2006. 184 s.
- [10] ŠÍNOVÁ, Renáta, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. *Civilní proces*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. s
- [11] ŠIŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008. 255 s.
- [12] ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo 1 – ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde, 2007. 310 s.
- [13] ŠLOSARČÍK, Ivo, KASÁKOVÁ, Zuzana. *Instituce Evropské unie a Lisabonská smlouva*. 1. vydání. Praha: Grada, 2013. 223 s.
- [14] TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 5. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. 756 s.
- [15] TOMÁŠEK, Michal, TÝČ, Vladimír a kol. *Právo Evropské unie*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2013. 494 s.

Zahraniční zdroje

- [1] CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. *EU law: text, cases, and materials*. Sixth edition. Oxford: Oxford University Press, 2015. 1198 s.
- [2] HARTLEY, Trevor C. *The foundations of European Community law: An introduction to the constitutional and administrative law of the European Community*. 6th ed. Oxford: Oxford University Press, 2007.
- [3] HOBE, Stephan. *Europarecht*. 8., neu bearbeitete Auflage. München: Verlag Franz Vahlen, 2014. 399 s.
- [4] CHALMERS, Damian a kol. *European Union law: text and materials*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 1116 s.
- [5] KACZOROWSKA, Alina. *European Union Law*. London: Routledge - Cavendish. 2008. 964 s.
- [6] LASOK, Paul. *The European Court of Justice: Practice and Procedure*. London : LexisNexis UK, 1994, 739 s.
- [7] LEANERTS, Koen, DESOMER, Marlies. Towards a Hierarchy of Legal Acts in the European Union? Simplification of Legal Instruments and Procedures. *European Law Journal*. 2005, č. 11, s. 744-765.
- [8] SCHERMERS, Henry G., WAELBROECK, Dennis F. *Judicial Protection in the European Union*. 6th ed. The Hague: Kluwer Law International, 2001. 889 s.
- [9] SIMAN, Michael, SLAŠŤAN, Miroslav. *Súdny systém Európskej únie*. 3. vydání. Bratislava: Euroiuris - Európske právne centrum, 2010. 782 s.
- [10] WARD, Angela. *Judicial Review and the Rights of Private Parties in EC Law*, 2. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2007, 520 s.

Časopisecké zdroje

- [1] BROŽOVÁ, Sandra. Mimosmluvní odpovědnost EU za škodu ve světle recentní judikatury Soudního dvora EU. *Jurisprudence*. č. 6, 2014, s. 20-24.
- [2] GRMELOVÁ, Nicole. Mimosmluvní odpovědnost Evropské unie. *Současná Evropa*. č. 1, 2013, s. 61-71.
- [3] MAZÁK, Ján. Locus standi v konání o neplatnost': od Plaumannovho testu k regulačním aktom. *Právník*, č. 3, 2011, s. 219 – 229.
- [4] PETR, Michal. Přeblik platnosti pramenů komunitárního práva z hlediska jednotlivce. *Právní rozhledy*, č. 7, 2006, s. 237 – 234.
- [5] PETR, Michal. Odpovědnost v souvislosti s porušením komunitárního práva. *Právní rozhledy*. č. 22, 2006, s. 810 – 818.

Internetové zdroje

- [1] HAVLÍN, Miloslav. Soud pro veřejnou službu EU zahájil činnost. [online] *Právní rádce*, 22. 6. 2006, [cit. 19. 3. 2016] Dostupné na < <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-17891520-soud-pro-verejnu-sluzbu-eu-zahajil-cinnost> >
- [2] LISSE, Luděk. Pravomoc ESD rozhodovat jako rozhodčí soud. [online] *Ústav práva a právní vědy*, 16. 8. 2011, [cit. 17. 3. 2016] Dostupné na < <http://www.ustavprava.cz/cz/sekce/pravomoc-esd-rozhodovat-jako-rozhodci-soud-242/> >
- [3] ŠLOSARČÍK, Ivo. Postavení nepriviligovaných subjektů v žalobě na neplatnost před soudy Evropské unie – současný stav, trendy a implikace pro Českou republiku – část I. [online] *Epravo.cz*, 17. 5. 2004, [cit. 19. 2. 2016] Dostupné na < <http://www.epravo.cz/top/clanky/postaveni-neprivilegovanych-subjektu-v-zalobe-na-neplatnost-pred-soudy-evropske-unie-soucasny-stav-trendy-a-implikace-pro-ceskou-republiku-cast-ii-26078.html> >
- [4] Aktivní legitimace jednotlivců k podání žaloby na zrušení nařízení. [online] *KŠB INSTITUT*, 25. 8. 2004, [cit. 20. 2. 2016] dostupné na < <http://www.ksb.cz/cs/novinky-publikace/229/aktivni-legitimace-jednotlivcu-k-podani-zaloby-na-zruseni-narizeni> >
- [5] O rozhodčím řízení. [online] *Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*, [cit. 17. 3. 2016] dostupné na < <http://www.soud.cz/o-rozhodcim-rizeni> >
- [6] Ruská Sberbank si stěžuje u soudu EU kvůli západním sankcím [online] *Lidovky*, 24. 10. 2014, [cit. 23. 3. 2016] Dostupné na < http://byznys.lidovky.cz/ruska-sberbank-si-stezuje-u-soudu-eu-kvuli-zapadnim-sankcim-pq3-/firmy-trhy.aspx?c=A141024_110825_firmy-trhy_pave >
- [7] Tisková zpráva Soudního dvora ES č. 104/09. [online] *europa*, 30. 11. 2009, [cit. 23. 3. 2016] Dostupné na < http://europa.eu/rapid/press-release_CJE-09-104_cs.htm>
- [8] Výroční zpráva Soudního dvora EU za rok 2014. [online] *curia.europa.eu*, [cit. 12. 3. 2016] dostupné na < http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-04/cs_ecj_annual_report_2014_pr1.pdf >
- [9] Ročenka Ústavního soudu 2014. [online] *Ústavní soud* [cit. 12. 3. 2016] dostupné na < http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Jine/US-Rocenka-2014_WEB.pdf >
- [10] Tisková zpráva Soudního dvora EU č. 44/15. [online] *curia*, 28. 4. 2015, [cit. 23. 3. 2016] Dostupné na < <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-04/cp150044cs.pdf> >

Právní předpisy

- [1] Smlouva o Evropské Unii ve znění Lisabonské smlouvy (konsolidovaná verze), Úřední Věstník EU, C 83, ze dne 30. 3. 2010.
- [2] Smlouva o fungování Evropské unie (konsolidované znění), Úřední Věstník EU, C 83, ze dne 30. 3. 2010.
- [3] Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii (konsolidované znění), Úřední Věstník EU, C 84, ze dne 30. 3. 2010.
- [4] Protokol č. 3, o Statutu Soudního dvora Evropské unie, Úřední věstník C 83, ze dne 30. 3. 2010.
- [5] Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- [6] Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.
- [7] Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.
- [8] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [9] Zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, ve znění pozdějších předpisů.
- [10] Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.
- [11] Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

- [1] 34/86 *Council v Parliament* [1986] ECR 2155.
- [2] C-199/91 *Foyer Culturel du Sart-Tilman v Commission* [1993] ECR I-2667, bod 17.
- [3] 11/82, *SA Piraiki-Patraiki & Co. v. Commission* [1985] ECR 207.
- [4] 106-107/63, *Toepfer and Getreide-Import Gesellschaft v. Commission* [1965] ECR 405.
- [5] C-309/89, *Codorniu SA v. Council* [1994] ECR 1853.
- [6] C-50/00 P *Unión de Pequeños Agricultores v. Council* [2002] I-06677.
- [7] T-177/01 *Jégo-Queré & Cie SA v. Commission* [2002] ECR II-2823.
- [8] 138/79, *SA Roguette Frères v. Commission* [2007] ECR I-1993.

- [9] Rozsudek ze dne 22. února 2005, *Komise v. max-mobil*, C-141/02 P, Sb. rozh. s. I-1283.
- [10] Rozsudek ze dne 6. září 2011, *Inuit Tapiriit Kanatami a další v. Parlament a Rada*, T 18/10, Sb. rozh. s. II-5599.
- [11] Rozsudek ze dne 3. října 2013, *Inuit Tapiriit Kanatami a další v. Parlament a Rada*, C-583/11 P.
- [12] C-26/62 *Van Gend en Loos* [1963] ECR 1.
- [13] Rozsudek ze dne 10. května 2006, *Air One SpA v. Komise*, T-395/04, Sb. rozh. II-1343, bod 24.
- [14] 15/71 C, *Mackprang jr. v Commission* [1971] ECR 797.
- [15] C-246/81, *Lord Bethell v Commission* [1982] ECR 2277. bod 13.
- [16] C-247/87, *Star Fruit Company SA v Commission* [1989] ECR 291.
- [17] C-4/69, *Lütticke v. Commission* [1971] ECR 325.
- [18] C-352/98 P *Laboratoires pharmaceutiques Bergaderm SA a Jean-Jacques Goupil v. Commission* [2000] SbSD I-5291.
- [19] C-46/93 a C-48/93 *Brasserie du Pêcheur v. Germany & The Queen v. Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd. and Others* [1996] ECR I-1029.
- [20] T-113/96 *Edouard Dubois V Council and Commission* [1998] ECR II-125, bod 34.
- [21] 5/71 *Aktien-Zuckerfabrik Schöppenstedt v. Council* [1971] ECR 975.
- [22] 308/87 *Alfredo Grifoni v. European Atomic Energy Community* [1990] ECR I-1203.
- [23] 175/84 *Krohn v. Commission* [1986] ECR 753.
- [24] C-352/98P *Laboratoires pharmaceutiques Bergaderm SA a Jean-Jacques Goupil v. Commission* [2000] SbSD I-5291.
- [25] 201/89 *Jean-Marie Le Pen and the Front national v. Detlef Puhl and others* [1990] ECR I-1183.
- [26] C-11/00 *Commission of the European Communities v. European Central Bank* [2003] ECR I 7147, bod 75.
- [27] C-239/99 *Nachi Europe GmbH v. Hauptzollamt Krefeld* [2001] I-1197.
- [28] T-343/02 *Schintgen v. Commission* [2004] ECR II-605.
- [29] 223/87 *Commission v. Greece* [1988] ECR 3611.
- [30] 92/78 *Simmenthal SpA v. Commission* [1979] ECR I 777.
- [31] 61/65 *Vaassen-Göbbles v. Management of the Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf* [1966] ECR 377.

- [32] C-260/90 *Leplat v Territory of French Polynesia* [1992] ECR I-643.
- [33] C-171/96 *Pereira Roque v. His excellency the Lieutenant Governor of Jersey* [1998] ECR I-4607.
- [34] C-126/97 *Eco-Swiss China Time v Benneton* [1999] ECR I-3055.
- [35] Rozsudek ze dne 27. ledna 2005, *Guy Denuit a Betty Cordenier v. Transorient - Mosaique Voyages et Culture SA*, C-125/04, Sb. rozh. s. I-923.
- [36] C-54/96 *Dorsch Consult* [1997] ECR I-4961.
- [37] C-516/99 *Schmidt* [2002] ECR I-4573.
- [38] C-104/97 *Pasquale Foglia v. Mariella Novello* [1980] ECR 745.
- [39] 283/81 *Srl CILFIT and Lanificio di Gavardo SpA v. Ministry of Health* [1982] ECR 3415.
- [40] Rozsudek ze dne 16. prosince 2008, *Cartesio*, C-210/06, Sb. rozh. s. I-9641.
- [41] Rozsudek ze dne 17. března 2005, *Komise v. AMI Semiconductor Belgium BVBA a další*, C-294/02, Sb. rozh. s. I-2175.
- [42] C-426/85 *Commission v. Zoubek* [1986] ECR 4057.
- [43] C-69/97 *Commission v. SNUA* [1999] ECR I-2363.
- [44] Rozsudek ze dne 3. září 2008, *Yassin Abdullah Kadi a Al Barakaat International Foundation*, C-402/05 P a C-415/05 P, Sb. rozh. s. I-6351.
- [45] T-732/14 *Sberbank of Russia v. Rada* – projednávaná věc
- [46] Rozsudek ze dne 26. října 2015, *Andriy Portnov v. Rada*, T-290/14, nezveřejněno ve sbírce rozhodnutí.
- [47] rozsudek ze dne 18. února 2016, *Rada v. Bank Mellat*, C-176/13 P, nezveřejněno ve sbírce rozhodnutí.
- [48] C-126/97 *Eco-Swiss China Time v Benneton* [1999] ECR I-3055.
- [49] 102/81 *Nordsee Deutsche Hochseefischerei GmbH, Bremerhaven v. Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern AG & Co and Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG* [1982] ECR 1095.
- [50] C-265/00 *Campina Melkunie BV v. Benelux-Merkenbureau* [2004] ECR I-1699

Abstrakt/Summary

Předložená diplomová práce analyzuje postavení jednotlivce v řízení před Soudním dvorem EU. Práce se skládá z osmi kapitol. První kapitola se zabývá pojmem „jednotlivec“ a vymezením tohoto termínu v evropském právu. Další kapitoly se zaměřují na jednotlivce jako účastníka řízení v jednotlivých řízeních. Druhá a třetí část se zabývá ochrannými prostředky jednotlivce v případě porušení práva EU, tedy žalobou na neplatnost a žalobou na nečinnost. Čtvrtá kapitola pojednává o náhradě škody, vzniklé jednotlivci protiprávním jednáním Unie. Následující kapitola se zaměřuje na spory vzniklé mezi zaměstnancem EU a EU. Šestá část se zabývá řízením na základě rozhodčí doložky. Poslední dvě kapitoly se zaměřují na nepřímou účast jednotlivce před Soudním dvorem. Jedná se o řízení o námitce protiprávnosti a řízení o předběžné otázce.

The present thesis analyzes the position of individuals in proceedings before the EU Court of Justice. The work consists of eight chapters. The first chapter deals with the concept of "individual" and the definition of that term in European law. Other chapters focus on the individual as a party in the individual proceedings. The second and third part relates to means of protection of individual in the event of a breach of EU law, thus bringing an action for annulment and action for failure to act. The fourth chapter discusses the damage caused to individuals, because EU violated the law. The following chapter focuses on disputes arising between the employee and the EU. The sixth part relates to the management on the basis of the arbitration clause. The last two chapters focus on the indirect participation of individuals before the Court. It is about managing the objection of illegality, and the preliminary ruling.

Klíčová slova/Keywords

Soudní dvůr EU, jednotlivec, fyzická osoba, právnická osoba, účastník řízení, žaloba na neplatnost, žaloba na nečinnost, náhrada škody, rozhodčí doložka, námitka protiprávnosti, řízení o předběžné otázce, protiprávní jednání, porušení práva

Court of Justice of the EU, individual, natural person, artificial person, participant in the proceeding, the action for annulment, the action for failure to act, compensation for damage, arbitration clause, the objection of illegality, preliminary ruling procedure, lawless behavior, break the law

Přílohy

Tabulka č. 1 - řízení o ústavních stížnostech v roce 2014

Ústavní stížnost směřovala proti							
Rozhodnutí soudu	Správní rozhodnutí	Jiné rozhodnutí	Jiný zásah	Zákon	Jiný právní předpis	Opatření obecné povahy	ostatní
4142	128	158	126	136	11	0	38

Zdroj: Ročenka Ústavního soudu 2014. [online] Ústavní soud [cit. 12. 3. 2016] dostupné na http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Jine/US-Rocenka-2014_WEB.pdf

Tabulka č. 2 – Projednávané věci Ústavním soudem ČR v jednotlivých letech¹⁵³

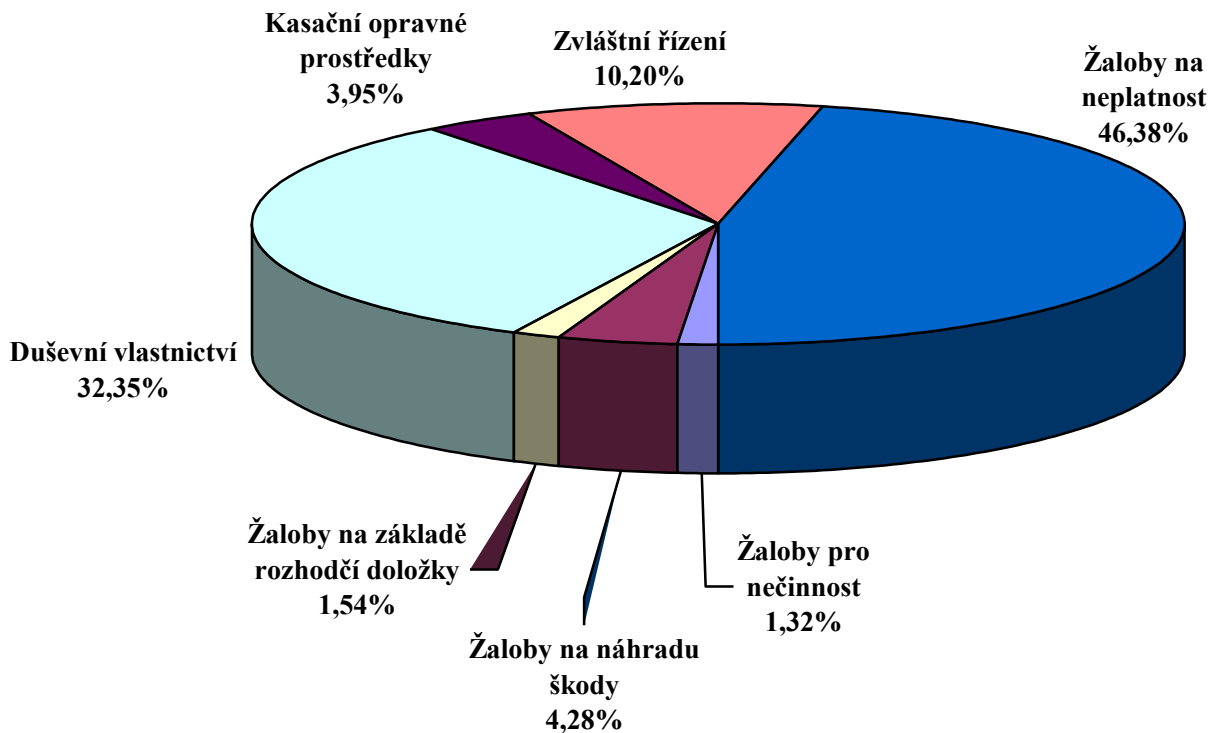
Zák. č. 182/1993 Sb.	Navrhovatel	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
§ 64	president	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
	sk.poslanců	5	6	5	4	4	3	1	4	1	4	3	1
	sk.senátorů	6	8	10	11	2	3	3	3	1	2	9	2
	senát + pl.ÚS	0	2	0	2	0	0	1	1	1	0	0	0
	*) vláda	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	zastup.kraje	1	1	0	2	0	0	0	1	0	2	0	0
	zastup.obce	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0
	VOP	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
	min. vnitra	4	13	16	28	1	5	4	5	3	1	1	0
	věc.přisl.ministr	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ředitel kraj. úřadu	-	-	-	-	-	2	0	1	0	0	1	0
	soudy	11	25	14	18	16	20	14	24	10	9	13	11
	OÚ (do zániku)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
spolu s úst. stížností	6	14	13	10	0	3	2	6	4	3	5	3	
dle aktuálního RP ÚS	proti velkým, rozšíř., zvlášt. senátům + Konf. Volby-prez. a parlam.	-	0	1	4	2	2	8	3	3	2	16	3
§ 71a	soulad MS úst.zák.	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
§ 72	ústav. stížnosti	2 496	2 713	2 981	3 454	3 301	3 208	3 394	3 726	3 966	4 912	4 020	4 057
§ 73	řízení o rozpuštění polit. strany	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
§ 85	o mandátu posl.-sen.	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
§ 119	obnova řízení	0	1	0	3	2	0	1	0	1	2	5	5
§ 120	kompetenční spory	3	1	0	3	0	1	0	1	0	0	0	0
§ 125a + 125d	referendum	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Ročenka Ústavního soudu 2014. [online] Ústavní soud [cit. 12. 3. 2016] dostupné na http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Jine/US-Rocenka-2014_WEB.pdf

¹⁵³ Pro účely práce je důležitou položkou, kolik bylo podáno návrhu na zrušení zákona či jiného právního předpisu podle § 64 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, společně s ústavní stížností

Graf č. 1

Povaha žalob v roce 2014

Zdroj: Výroční zpráva Soudního dvora EU za rok 2014. [online] curia.europa.eu [cit. 12. 3. 2016] dostupné na < http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-04/cs_ecj_annual_report_2014_pr1.pdf >

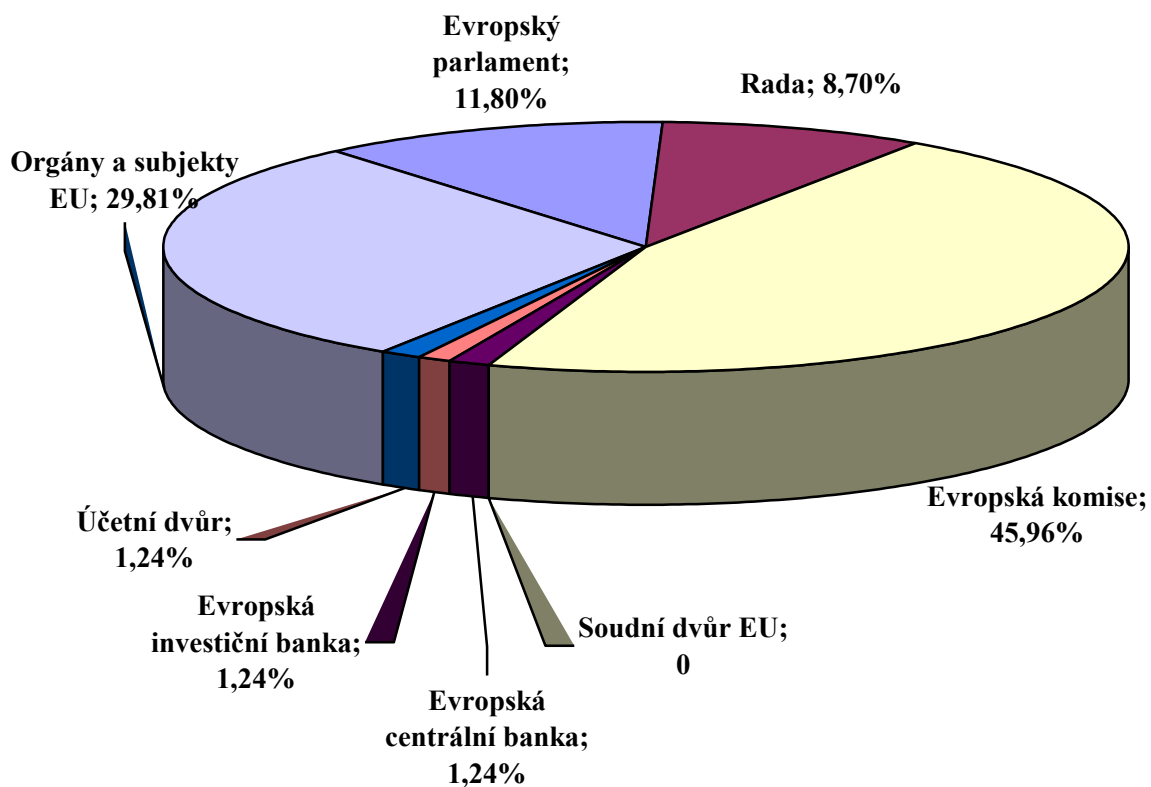
Tabulka č. 3

	2010	2011	2012	2013	2014
Žaloby na neplatnost	304	341	257	319	423
Žaloby pro nečinnost	7	8	8	12	12
Žaloby na náhradu škody	8	16	17	15	39
Žaloby na základě rozhodčí doložky	9	5	8	6	14
Duševní vlastnictví	207	219	238	293	295
Kasační opravné prostředky	23	44	10	57	36
Zvláštní řízení	77	88	78	88	93
Celkem	635	721	616	790	912

Zdroj: Výroční zpráva Soudního dvora EU za rok 2014. [online] curia.europa.eu [cit. 12. 3. 2016] dostupné na < http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-04/cs_ecj_annual_report_2014_pr1.pdf >

Graf č. 2 - Procentní podíl počtu věcí podle hlavních žalovaných orgánů projednávaných Soudem pro veřejnou službu

Procentní podíl věcí zahájených v roce 2014

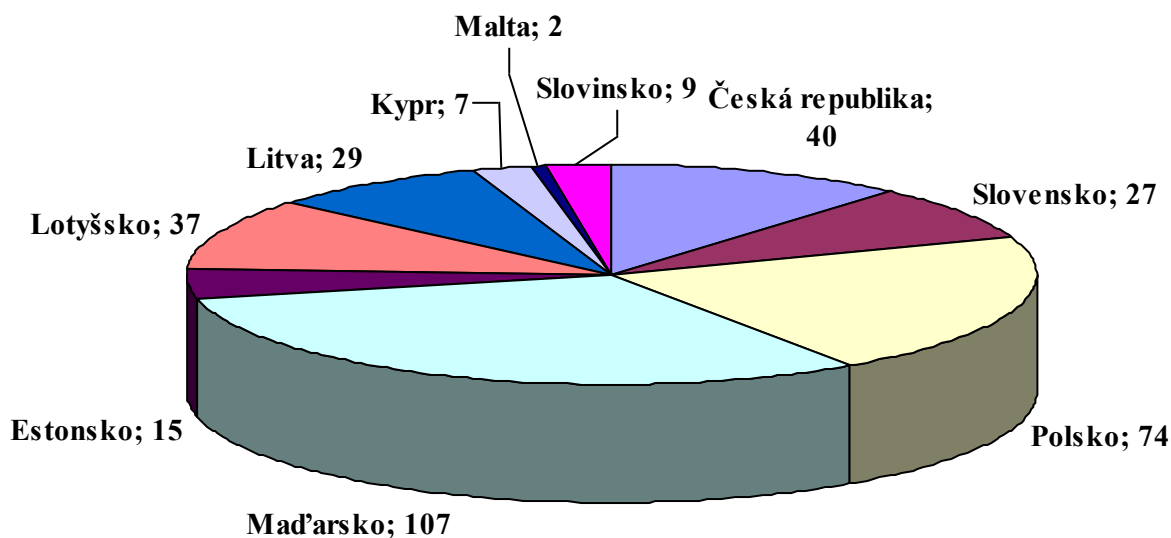
Zdroj: Výroční zpráva Soudního dvora EU za rok 2014. [online] curia.europa.eu [cit. 12. 3. 2016] dostupné na <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-04/cs_ej_annual_report_2014_pr1.pdf>

Tabulka č. 4 – Počet podaných předběžných otázek zemí, které přistoupily do EU v roce 2004 v jednotlivých letech

	CZ	SK	PL	HU	EE	LV	LT	CY	MT	SI
2004	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
2005	1	0	1	3	0	0	0	0	0	0
2006	3	1	2	4	0	0	1	0	0	0
2007	2	1	7	2	2	0	1	0	0	0
2008	1	0	4	6	2	3	3	1	0	0
2009	5	1	10	10	2	4	3	1	1	2
2010	3	5	8	6	0	3	2	0	0	1
2011	5	3	11	13	1	10	1	0	0	1
2012	7	9	6	18	5	5	2	0	1	0
2013	7	4	11	20	3	5	10	3	0	1
2014	6	3	14	23	0	7	6	2	0	4
Celkem	40	27	74	107	15	37	29	7	2	9

Zdroj: Výroční zpráva Soudního dvora EU za rok 2014. [online] curia.europa.eu [cit. 12. 3. 2016] dostupné na <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-04/cs_ej_annual_report_2014_pr1.pdf>

Graf č. 2 – Počet podaných předběžných otázek zemí, které přistoupily do EU v roce 2004 (2004-2014)

Zdroj: Výroční zpráva Soudního dvora EU za rok 2014. [online] curia.europa.eu [cit. 12. 3. 2016] dostupné na <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-04/cs_ej_annual_report_2014_pr1.pdf>